

Poslání

*Čistá a svěží jako rosa ranní,
jak jarní květ, jak ptáčka zaťukání
bud' píseň Tvá, v níž zpívá slast i sten.
A posléze, když úděl dovršen,*

*do ticha velkého jdi beze slova,
tak jako pták se umíraje schová,
neb píseň, která nitro rozvlní,
teprve příští ticho doplní.*

Viktor Dyk

ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE

Usnesení č. 17 ze zasedání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 13. 3. 2013

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů

Vypuštěné údaje a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Návrh usnesení

zastupitelstvo městyse:

- určuje ověřovateli zápisu p. RNDr. Macháta a p. Večeřu,
- schvaluje program zasedání zastupitelstva,
- schvaluje rozpočtové úpravy č. 19/2012, 01/2013,
- schvaluje Stanovení výše pohledávek a závazků z vypořádání s nájemci č. p. 105 Budišov, vypracované A&CE Consulting, s. r. o., Ptašínského 4, Brno, IČ44119097,
- schvaluje závěry Znaleckého posudku č. 2041-131/12 ze dne 6. 11. 2012 o stanovení tržní hodnoty nemovitostí, bytových jednotek v domě č. p. 105 na pozemku parc. č. st.218, vč. ocenění vložených investic, v k. ú. i obci Budišov, okres Třebíč, vypracovaným A&CE Consulting, s. r. o., Ptašínského 4, Brno, IČ44119097,
- schvaluje uzavření smluv:
  - smlouvy o uzavření budoucí kupní smlouvy o převodu vlastnictví jednotky a dohody o narovnání mezi městysem Budišov a jednotlivými nájemníky,
  - dohody o převodu práv a povinností mezi nájemníky a městysem Budišov,
- pověřuje starostu městyse Budišov podpisem těchto dokumentů,
- schvaluje vstup městyse Budišov do MAS Oslavka, o. p. s.,
- schvaluje záměr prodeje pozemku p.č. 4360/3 v k. ú. Budišov o celkové výměře 37 m², ve vlastnictví městyse Budišov 5/20 tohoto pozemku,
- schvaluje zamítnutí žádosti na prodej pozemku před domem a neumožnění pronájmu pozemku z důvodu vedení inženýrských sítí,
- schvaluje doplnění bodu v podpisovém řádu Úřadu městyse Budišov Referent stavebního nebo matričního úřadu: Veškeré dokumenty vydávané v rámci působnosti stavebního nebo matričního úřadu, rozhodnutí vydaná na místě v souladu se správním řádem a zvláštními zákony. Ostatní rozhodnutí je oprávněn podepisovat starosta,
- ukládá RM, aby smluvně ošetřila pronájem veřejného prostranství pro všechny provozovatele lunaparku v Budišově a přesně stanovila počet atrakcí na jarním výročním trhu a letní pouti,
- schvaluje poslední termín podávání žádostí na úpravy územního plánu 31. květen 2013.

Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta, Petr Piňos, starosta

Usnesení č. 18 ze zasedání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 23. 4. 2013

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů

Vypuštěné údaje a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Návrh usnesení

zastupitelstvo městyse:

- určuje ověřovateli zápisu p. Ing. Jiří Mana a p. Zdeněk Sedláčka,
- schvaluje program zasedání zastupitelstva,
- schvaluje „Jediný společník poskytne příplatek v období od 24. 8. 2010 do 31. 12. 2020, a to ročně nejméně ve výši předepsaných splátek úvěru dlužníka Technické služby Budišov, s. r. o. dle úvěrové smlouvy č. 1802/10/LCD uzavřené s věřitelem Českou spořitelnou, a. s. dne 27. 8. 2010.“ V případě ztráty společnosti Technické služby Budišov s. r. o., zjištěné na základě účetní závěrky, bude Městys Budišov do šesti měsíců od posledního dne účetního období ztrátu vyrovnávat,
- schvaluje poskytnutí dotace na realizaci investiční akce Budišov – kanalizace a ČOV, která byla sepsána dne 14. března 2013 s Vodovody a kanalizace, dobrovolným svazkem obcí v Třebíči. Výše finančního příspěvku Svazku činí 8 680 520 Kč, městys převede v roce 2013 po obdržení části přijaté dotace ve výši 6 900 000 Kč na Technické služby Budišov, s. r. o. za účelem budování kanalizace a hrazení úvěru souvisejícího s kanalizací, městys Budišov přijímá dotaci od VAK, dobrovolného svazku obcí v Třebíči ve výši 8 680 520 Kč, dle smlouvy o poskytnutí dotace ze dne 14. 3. 2013 a převádí část přijaté dotace ve výši 6 900 000 Kč na Technické služby Budišov, s. r. o. za účelem budování kanalizace a hrazení úvěru souvisejícího s kanalizací,
- schvaluje záměr výměny pozemku p. č. 3545/1 (příděl) o výměře 1770 m² a p. č. 3545/2 (příděl) o výměře 3630 m² pod ČOV za část pozemku v majetku městyse p. č. 4326/9 (příděl) o výměře cca 6160 m²,
- schvaluje rozpočtové úpravy č. 2/2013 a 03/2013,
- pověřuje starostu a Ing. Jiřího Mana dořešením úvěrové smlouvy 1803/10/LCD,
- ukládá starostovi, Ing. Jiřímu Manovi a Zdeňku Sedláčkovi jednat ve věci možnosti přeúvěrování smlouvy č. 1802/10 LCD, zodpovídají starosta, Ing. Jiří Man, p. Zdeněk Sedláček, termín průběžně.

Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta, Petr Piňos, starosta

Zámecká kaple v Budišově

– *konservace a zajištění povalového stropu a krovu nad kaplí*

Návrh opravy stropu byl zpracován v souvislosti s naléhavou potřebou odstranění havarijního stavu stropu nad kaplí s cennou barokní nástěnnou a nástrovní malbou.

V kapli jsou zachovány cenné barokní nástěnné a nástrovní malby z 1. poloviny 18. století.

Zámecká kaple – nástrovní malba

Odhalený povalový strop nad kaplí

V důsledku nedostatečné údržby v letech, kdy zámek nepatřil obci, došlo k zatékání narušenou střešní krytinou na podlahu podkroví a strop s malbou. Došlo k napadení stropních povalek dřevokaznou houbou, kůra na povalech způsobila napadení tesaříkem krovovým a průzkumem byla zjištěna i hnědá měkká hniloba. Výsledkem byla destrukce velké části povalek.

V roce 2010 proběhla oprava krovu zámku. Tato oprava byla spolufinancována z prostředků Kraje Vysočina, Ministerstva kultury ČR a městyse Budišov. Oprava krovu neřešila havarijní stav povalového stropu nad kaplí, neboť v té době nebyly provedeny technicky a finančně náročné úkony, které by dovolily havarijní stav stropu a krovu odstranit.

Koncem roku 2011 byla v rámci předprojektové přípravy provedena restaurátorská fixace maleb stropu a fabionů dvojnásobným přelepem, celý strop montážně podepřen a hlavní oltář obedněn, aby nedošlo k jeho poškození. Strop kaple byl připraven k provedení konservace a technického zajištění. Pokud by nebyly práce urychleně provedeny, hrozilo by šíření biotických zdrojů poškození do původních, ale i nových, opravených konstrukcí krovu. Za daných okolností by pokračovala i devastace povalového stropu v návaznosti na devastaci výzdoby stropu zámecké kaple, a tedy nenávratné ztráty značných kulturních hodnot.

Nový krov a podlaha nad kaplí

V roce 2012 byla provedena konzervace a zajištění stropu a krovu nad kaplí. Byla vyzděná nová cihelná koruna, osazeny dřevěné trámy, vyměněné napadené stropní povelky a zhotovena nová fošnová podlaha. Na závěr byla položena nová střešní krytina. Tímto bylo odvráceno reálné nebezpečí zřícení stropu kaple a zničení cenných nástěnných a nástropních maleb. Celá akce byla financována z prostředků městyse Budišov, Kraje Vysočina a Ministerstva kultury ČR.

V současné době je tedy stav památky dočasně stabilizován. Bylo zadáno zpracování komplexního restaurátorského průzkumu pro určení dalšího postupu restaurátorských prací.

Tato akce byla finančně náročná, ale pro městys, z pohledu zachování kulturního dědictví, velmi důležitá. Přesto, že pro občany je tato investice z pohledu běžného života nepodstatná, pro další využití a zachování budoucím generacím je klíčová. Toto velmi kladně hodnotili i pracovníci Národního památkového ústavu v Telči.

Nový krov a podlaha nad kaplí

K-centrum Noe ve vašem městě

K-centrum Noe je víceúčelové regionální zařízení pro problematiku drog patřící pod Oblastní charitu Třebíč. Toto nízkoprahové zařízení pracuje převážně s **uživateli nelegálních nealkoholových drog**, také s lidmi po léčbě závislosti (**s abstinujícími**), s jejich rodiči a blízkými. Řešíme **nově** i přidružené závislostní problémy spojené s **alkoholem a gamblingem** (p. Vítek 739 389 230).

Primární je pro nás především ochrana veřejného zdraví a zejména snižování škod – program Harm reduction. Tento program zahrnuje aktivity, které směřují k prevenci šíření infekčních chorob a drogové epidemie ve společnosti, ke snížení zdravotního a psychického poškození a sociálního úpadku drogově závislých (minimalizace zdravotních rizik spojených s užíváním drog) a pracujeme s nimi na motivaci tak, aby v ideálním případě došlo k rozhodnutí k léčbě.

Uživatelé drog mohou na K-centru, ale i v terénu využít výměny injekčního materiálu (součástí je zdravotní materiál v podobě filtrů, desinfekcí, vod, kondomů, náplastí, želatinových kapslí, mastiček, vitamínů, škrtidel a dalšího zdravotního materiálu – vše pro snížení zdravotních rizik), testů na infekční nemoci (HIV, žloutenky typu B a C, Syfilis), těhotenských testů, poradenství, krizové intervence, informací z oblasti zdravotní a sociální, o bezpečném brání, sexu a o možnostech léčby.

Pokud byste chtěli využít terénního programu, navštívit nás či kontaktovat, naše zařízení sídlí na ulici Hybešova 10, 674 01 Třebíč a telefon je 568 840 688. **Terénní telefon je 733 741 188**, můžete nám zavolat, poslat zprávu, SOS sms nebo prozvonit a my zavoláme zpět. Můžete také využít naší anonymní poradny na e-mailové adrese **noe.trebic@charita.cz** nebo nahlédnout na naše internetové stránky **www.kcentrumnoe.cz**.

Všechny poskytované služby jsou **anonymní a zdarma!**

Výstava drobného zvířectva

Základní organizace Českého svazu chovatelů uspořádá o pouti výstavu drobného zvířectva v chovatelském areálu v Budišově.

Výstava bude otevřena

**v sobotu 17. srpna od 9 do 17 hodin
a v neděli 18. srpna od 8 do 16 hodin**

Za výstavní výbor Josef Dobrovolný

ZPRÁVY

Budeme se těšit

V podvečer svého slavného dne se začala asi třicítka velkých a malých čarodějnic slétat do garáže u Toufarů, svého dočasného azylu. Zde probíhaly poslední úpravy „oděvů“ (dvě z nich si pro tuto příležitost s sebou vzaly módního návrháře) a po nezbytném „posilnění“ se vypravily pěšky, na kolech a některá z nich dokonce na skútru, k sousedství sv. Václava, kde se již tradičně fotily (to aby se měly po návratu ostatním čím chlubit). Odtud to byl již kousek na parket Pod Hrázkou, kde je již všichni netrpělivě očekávali. Blížící se výskot je nenechal na pochybách, že se i letos dočkají.

Na parketu čekal na čarodějnice snad nejtěžší jejich úkol – na módní přehlídce a doprovodném programu se co nejlépe předvést a dosáhnout vysněné mety nejvyšší. Kouř z cigaret, jenž se vznášel nad nimi, dával tušit, že nervozita houstne. Odborná porota a sympatie diváků nakonec vše vyřešily a ty nejlepší se ocitly na stupních nejvyšších. Ty, které se tam nevešly, z toho smutné nebyly, jelikož si ve skrytu duše myslely, že nejkrásnějšími jsou stejně ony.

Mezi tím, při reprodukované hudbě, všude poletovaly malé čarodějnice, které s přibývajícím časem jakoby nabíraly dech a sílu, ve vzduchu voněl guláš a vedle parketu se začalo ozývat praskání z hořících polének, nad nimiž se začaly otáčet nakrojené špekáčky nabodnuté na tyčkách.

V samotném závěru se začal zvedat prudký vítr, při kterém se diváci začali rozhlížet, kam se schovají před blížícím se deštěm. Ten nakonec nepřišel a jak se nakonec ukázalo, byl to signál pro čarodějnice, že je čas návratu. Ještě než se tak stalo, čarodějnice slíbily, že se příští rok vrátí znovu, odpovědí jim bylo mohutné – budeme se těšit.

Karel Pavlíček

Den muzeí v Budišově

Letos o Dni muzeí provedli mladí průvodci 336 návštěvníků

Horní řada zleva: Marcela Karasová; Petra Talábová; Kamila Košová; Iveta Nováčková; Iveta Mrňová; Kateřina Smejkalová; Dominika Svobodová a Kryštof Pospíšil
 Spodní řada zleva: Eva Nováčková; Evička Nováčková; Nikol Machátová; Lenka Ležáková; Simona Trnková, Tomáš Molnár; Michael Jakúbek, Denis Jindra a Jana Pavlíčková

Farní den

V sobotu 18. května proběhl již třetí Farní den budišovské farnosti. Divadelní scénky, hry (nejen) pro děti a další akce provázely účastníky po všechny tři ročníky. Jak je vidět z fotografií, i pan farář se plně zapojil do všeho dění.

Na – Bu – Ko

Pro nepřízeň počasí odložený cykloturistický výlet se nakonec uskutečnil 1. června. A termín se vešel do mezery v období velmi deštivého počasí, takže dvě desítky startujících v Budišově si udělaly pěkný výlet.

Výkřik

*Nezasvítíl měsíc, nebylo ni hvězd.
Bouře také tenkrát krajem přehnala se.
Vyhlížeje z okna na bezcestí cest,
Uslyšel jsem výkřik v noci bezhlasé.*

*Pronikavý výkřik. Pomoc prosila
Úpěnlivě k smrti uděšená úzkost.
Ruka, jež se podá, je též posila.*

--- Na noc jsem si vzpomněl, ztrhaných cest kluzkost.

*Den mne znal k smrti, příliš pozdní čas.
Zavru svoje okno, z pokoje se nehnu.
Po letech ten výkřik slyším: noc je zas.
Chce se běžet, přispět. Běžím. Nedoběhnu.*

Viktor Dyk

Klimatour 2013

Jste na trase? Přidejte se k nám!

I vy se můžete zapojit do ekologické cykloštafety s názvem Klimatour 2013. V termínu 25.–27. 6. 2013 peloton cyklistů projede obcemi na trase Koněšín – Velké Meziříčí – Nové Město na Moravě – Křižánky.

Klimatour je mezinárodní cyklistická štafeta, která má již mnohaletou tradici na území Rakouska i Německa. V loňském roce poprvé překročila hranice našeho kraje. Hlavní myšlenkou akce je podpora ekologického způsobu přepravy, vzájemného setkávání mezi obcemi a představení kulturního a společenského života obcí. Klimatour, která je propagována v médiích v rámci kraje i celé republiky, slouží také ke zviditelnění obcí na trase.

Peloton cyklistů, který je složen z organizátorů akce, partnerů z Dolního Rakouska, i místních obyvatel, postupně projede a propojí obce a města na Vysočině. Starostové si mezi sebou předávají symbolickou štafetu – dárek, který symbolizuje pozdrav jedné obce té následující. V jednotlivých zastávkách probíhá kulturní program, který připravuje obec ve spolupráci s organizátory akce. Během tohoto programu jsou prostřednictvím her, soutěží a kulturních vystoupení představeny ekologické myšlenky Klimatour a obec má možnost představit tradiční místní kulturu formou pěveckého, hudebního nebo tanečního vystoupení. Peloton na své cestě Vysočinou navštíví také přírodní a kulturní zajímavosti ležící na trase mimo obce.

Trasa letošního ročníku, který proběhne v termínu 25. – 27. 6., je rozdělena do tří etap: Koněšín – Velké Meziříčí, Velké Meziříčí – Nové Město na Moravě, Nové Město na Moravě – Křižánky. Na Novoměstsku se k této akci připojí kromě Nového Města na Moravě obce Bohdalec, Křídla, Sněžné a Křižánky.

Máte-li chuť připojit k pelotonu nebo cyklisty přivítat ve své obci, sledujte informace o cykloštafetě na www.kr-vysocina.cz/zdravykraj.

Akce je organizována v rámci projektu Kraje Vysočina s názvem „Zvýšení kvality místní Agendy 21 prostřednictvím zapojení aktivních občanů do rozvoje regionu“, zkráceně „Angažovanci“, v rámci přeshraniční spolupráce s Dolním Rakouskem. Kontaktními osobami projektu „Angažovanci“, aktivity Klimatour jsou Dana Kratochvílová, Odbor regionálního rozvoje, tel. 564 602 586, e-mail: kratochvilova.d@kr-vysocina.cz a Jana Böhmová, Odbor regionálního rozvoje, tel. 564 602 556, e-mail: bohmovajana@kr-vysocina.cz.

Z HISTORIE

Z historie budišovské školy XVII

Třída: 9. A, ročník 1948

Sedící zleva: Karel Tesař (Budišov); Ladislav Hort (Spálený dvůr); Josef Prachař (Studnice); Jiří Dobrovolný (Kojatín); Josef Tomšík (Klementice); Stanislav Masopust (Klementice); Antonín Voborný (Rohy); Josef Suchánek (Budišov) a Jaroslav Železný (Budišov)

Stojící zleva: Emil Syrový (Budišov); Leoš Smrček (Budišov); Josef Chyba (Budišov); Miloš Krejčí (Rohy); Jarmila Tomková – Brychtová (Studnice); Antonín Prokeš (Klementice); Stanislava Adamová – Raifová (Kamenná); František Smrček – třídní učitel; Marie Sedláková – Kovaříková (Rohy); Josef Cabejšek (Budišov); Marie Machátová – Volavková (Budišov); František David (Budišov); Růžena Chmelíčková – Řehořková (Budišov); Helena Rausová – Trnková (Nárameč); Marie Železná – Kosinová (Budišov); Miroslava Lisáková – Hrádková (Rohy) a Bohumila Škodová – Zádrapová (Budišov)

(Na fotografii chybí: Pavel Adam (Kamenná); Marie Lysá – Vlasáková (Budišov) a Jarmila Dvořáková – Sedláčková (Budišov))

*Fotografie František Klíner
Spolužáky určila Marie Volavková, roz. Machátová*

Jan Chyba, správce ze Slavkova

Při spojení jména a města Slavkova již mnozí z Vás budou vědět „která uhadila“. Tento údaj je součástí textu: Zde v Pánu vypustil svou šlechtou duši Jan Chyba, správce ze Slavkova, 14/7 1920 na žulovém pomníčku u cesty na vrcholu Brdců (mezi „Elektrikou“ a „Kalábrií“). Vždy, když jsme tento pomníček při procházce míjeli, tak se mně vkrádaly otázky – Kdo to byl? A co se zde vlastně stalo? V archívních materiálech nebylo nic, ani to, jestli byl Jan Chyba z Budišova, nebo Slavkova. Díky náhodě v letošním roce se podařilo tuto záhadu, z větší části, objasnit.

Jan Chyba se narodil 2. 5. 1878 v Budišově č. p. 30 (dnešní dům Vlčkových, Pod Hrázkou). Měl bratra Augustína, otce Františka Chyby, jehož dcera je paní Vlčková.

Dne 26. 3. 1918 byl Jan Chyba oddán ve vojenském kostele v Brně. Na základě této skutečnosti je možné, že sloužil u Císařsko-královského 8. Pěšího regimentu (K. u K. Infanterie Regiment Nr. 8 Erzerhog Karl Stephan, Brünn) v pozici např. zásobovacího důstojníka.

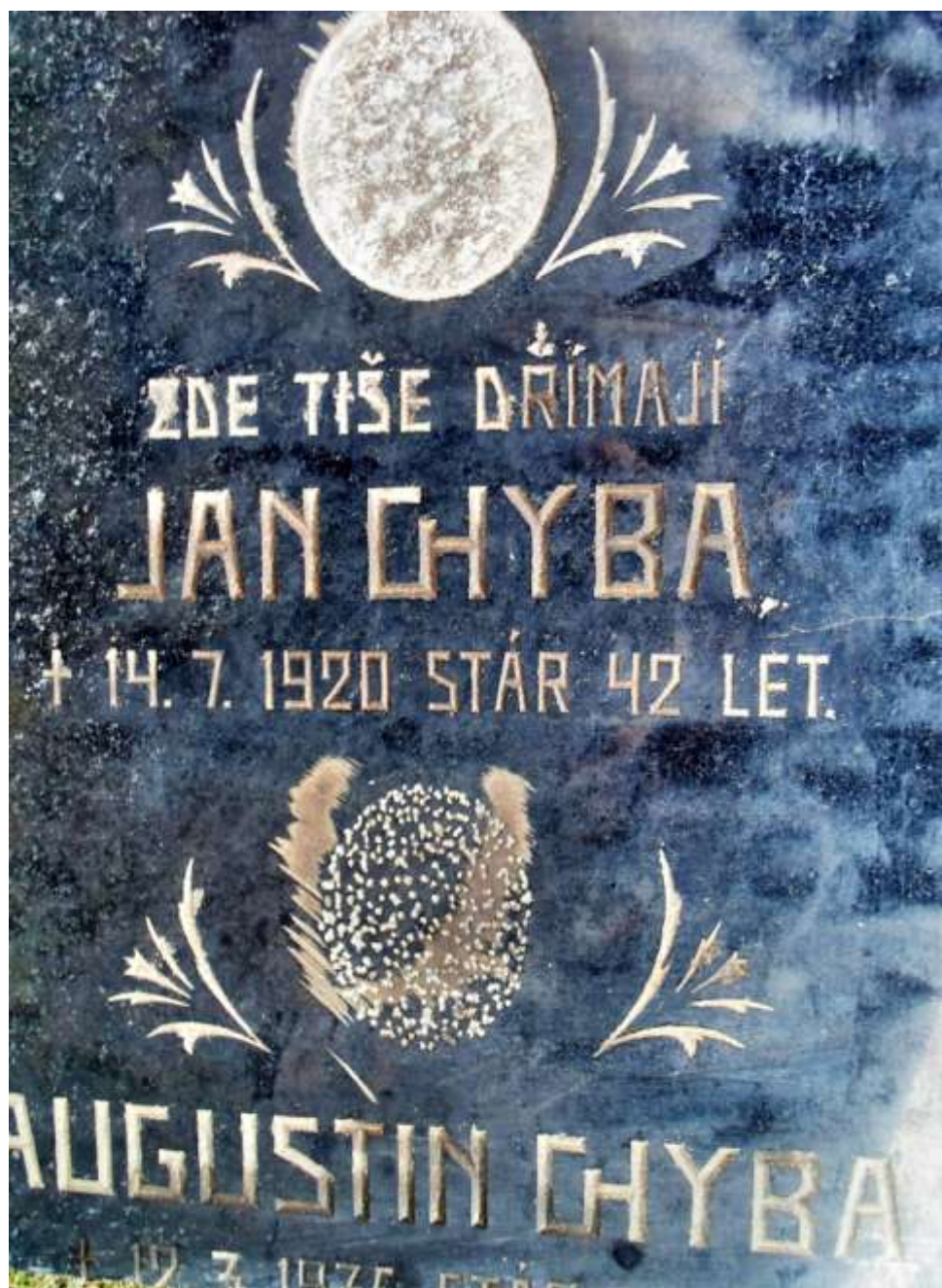
Po velkých ztrátách na životech v boji proti Rusům byl pluk téměř zničen v červnu 1916 u Vladimíru Volynského. Byl doplňován i staršími muži ze záloh. Potom následovalo rumunské tažení, vzápětí těžké boje na frontě v prostoru Adige, Roveretto, Trident, proti Italům a sboru českých legionářů, až do příměří. Po převratu mohl být demobilizován.

Co se týče zjištění – byl správcem cihelny ve Slavkově. Ve Slavkově za světové války bylo 5 cihelen. V úvahu přicházejí správcovství Jana Chyby v panské či obecní cihelně, anebo v Kruhovce. Cihelna Rozehnalova, dříve Dejmalova a cihelna Josefa Kudytka byly zřejmě řízeny osobně vlastníky.

Životní pouť Jana Chyby se uzavřela v místech již zmíněného pomníčku na Brdcích, kde podlehl srdeční mrtvici. Na základě povolení okresním soudem v Třebíči (podepsán budišovský farář Augustin Kratochvíl), byl Jan Chyba pohřben v rodinném hrobě Chybových (naproti zadnímu vchodu do kostela). Po obnově náhrobku iniciály jeho jména již nebyly obnoveny.

Nakonec se vraťme k žulovému pomníčku na Brdcích. Podle dostupných fotografií je patrné, že byl nápis na pomníčku v průběhu let opravován. Stín nad nápisem, na nejstarší fotografii, dokazuje, že zde byl připevněn kříž, který v průběhu let zmizel.

Hrob Jana Chyby na budišovském hřbitově

Žulový pomníček na Brdcích

Rozbitá cesta kolem pomníčku, navazující na hodovskou silnici a končící před náramečskou silnicí pod Brdci, již na procházku moc neláká, přesto si svoje kouzlo zachovala. Žulový pomníček a nedaleké Tři kříže na ní v sobě skrývají tajemství, která zřejmě již zůstanou z větší části nerozluštěna.

*Sestavil Karel Pavlíček
Fotografie archiv rodiny Vlčkovy*

Poděkování:
rodinám Vlčkově, Chybově a Hrachovinově
Jaromíru Seifertovi ze Slavkova

Dům č. p. 141 – Villa Vlasta

Děkuji Vám za Váš dopis z 3. dubna t. r., ze kterého jsem se dověděla některé nové podrobnosti o naší rodině. Mohu např. dodat, že Marie, provdaná Bisoňová, byla v rodině nazývána „Maryška“. Byla jsem překvapena informacemi o Julii Obrdlíkové, profesorce Masarykovy univerzity v Brně.

Můj děda, Jáchym Chyba pracoval u soudu v Kojetíně (pokud já vím). Na důchod odešli Chybovi do Budišova, kde děda zakoupil vilu.

V hlavní části domu bydleli děda s bábí. V jednopokojovém bytě, také v hlavní části, bydlela teta Sofi, vdova po dědově bratru Augustinovi. Po její smrti v tomto bytě bydleli Klinerovi a myslím si, že si později i tuto část koupili.

V přízemí patrové části domu vím, že měl určitou dobu ordinaci pan MUDr. František Míček a po něm se do tohoto bytu nastěhovala rodina Železných. Po nich pak byt sloužil manželům Řezáčovým, kteří si tuto část také koupili. Měli opravdu moc hezkou dceru Marii, provdanou Kratochvílovou, která měla dva syny, Petra a Libora. Protože já jsem sourozence neměla, ráda jsem se o prázdninách o „kluky“ Klinerovy, Fanouška, Zdenečka a Petra Kratochvíla starala. V 1. poschodí této části byl byt paní učitelky Čechové, provdané Davidové. Pokoj s balkonem do zahrady sloužil jako letní byt nám kojetínským. Myslím si, že také Davidovi si tuto část domu odkoupili.

Abych nezapomněla, tak k dědovi a bábi na léto jezdila rodina strýce Cyrila Chyby z Brna.

Děda Jáchym (sám byl hrdý na to, že se původně psal Joachim) měl tyto bratry: Augustina, Karla, Antonína – Kramůrka a Cyrila a sestru Matyldu, provdanou Vikartovou. Po smrti Antonína – Kramůrka, při likvidaci jeho bytu, se zjistilo, že byl podivín, nemyl nádobí, stále si kupoval nové. Použité bylo všude. Proto asi přízvisko „Kramůrek“.

Děda Jáchym zemřel v prosinci roku 1954, ve věku 77 let. Bábi zůstala od roku 1954 sama, do Kojetína k nám jít nechtěla, byla v Budišově spokojená a šťastná. V roce 1964 jsme jí přivezli ukázat pravnučku Leničku. Znovu jsme ji k nám Řezáčům lákali. Už se nebránila a snad i pravnučka ji přiměla k tomu, že se v září roku 1964 do Kojetína přestěhovala. Její část domu prodal můj otec, Zdeněk Chyba, manželům Dvořákovým.

Druhý zleva děda Jáchym, třetí Josef Kazda

úlovek na zahradě v bazénu

Bratři Joachim a Cyril Chybovi v Doubravě

Jáchym Chyba, jeho manželka Hermína, roz. Obrdlíková se svým synem Zdeňkem
foto z 10. let 20. stol.

Dočkala se ještě pravnuka Věrečka a vždy říkala, až se v nebi setká s dědou, že mu všechno o pravnoučátkách popovídá. Byla to moc hodná paní, úžasně věřící, a když jsme se bavili o tom, až zemře, má-li být pochována v Budišově (s dědou), odpovídala, že všude je zem svatá a ať si ji necháme v Kojetíně. Zemřela 26. května 1966.

V září 1973 můj táta, Zdeněk Chyba, pozval celou rodinu na návštěvu Budišova a Velkého Meziříčí, kde bydlela teta Ema Chybová, dcera strýce Karla Chyby. V dalším týdnu pak, 22. září, táta zemřel. Bylo to jeho rozloučení s rodným krajem.

Ráda budu na Budišov a prázdniny tam prožité vzpomínat.

Eva Řezáčová, roz. Chybová

Do vily jsme chodívali o prázdninách...

Zleva Hermína Chybová, Josefa Černá a Julie Servitová

Do vily k Jáchymu a Hermíně Chybovým jsem chodil každé prázdniny na návštěvu v houfu dětí brněnského a pražského příbuzenstva, abychom ukázali, „jak jsme za ten rok vyrostli“ („a ztloustli“, jak poznamenala tiše jednou moje sestra). Pamatuji si, že vedle manželů Chybových (kteří byli vlastně tetou a strýcem našich rodičů) bydlela s nimi ještě stará paní, které oba říkali Sofi, tedy Žofie. Byla to asi sestra či švagrová pana Chyby. Tomu jsme říkali „strýčku“, zvláště od té doby, kdy k nám přijížděl, aby

navštívil záračného lékaře, který jej vždy na pár měsíců zbavil vysoké hladiny cukru v krvi. Při návštěvě, která trvala vždy týden, odjížděl strýc na celý den do nabitě čekárny toho lékaře. Ten mu každodenně asi 10 minut přejížděl rukama po břiše, které vzápětí zrudlo a pacient měl pocit velkého horka. Prý léčba osobním magnetismem. To na mě působilo stejně tajemně jako strašidelné historky, které strýček Chyba uměl vždy po večeri velmi sugestivně vyprávět. Když měl začít nějakou zvláště strašidelnou, musel jsem jako nejmladší odejít z pokoje do kuchyně, abych se potom celou noc neděsil. Historky, které prezentoval jako osobní zážitky, jsem později porůznu nacházel v krásné literatuře (např. Edgar Alan Poe) či v zábavných časopisech. Jedna historka se dokonce údajně udála u zdi budišovského hřbitova (při pozdním návratu od Kostelecků). Strýc Jáchym byl velkým milovníkem Vídně a doby přelomu 19. a 20. století, doby vídeňských valčíků a staříčkého mocnáře. Nebyl sám, vzpomínám si, že i dvojice V+W, tedy lidé o generaci mladší než on, považovali tuto dobu za pravděpodobně jednu z nejhezčích z historie střední Evropy. Kdy pan Chyba zemřel, již nepamatuji a tak moje poslední vzpomínka patří tetičce Hermině. Přicházeli jsme s manželkou od Nárámče na nedělní „velkou“ a u spodní brány hřbitova jsme ji potkali. Přemáhajíc bolesti nohou, stoupala krok za krokem po schodech k železné bráně a libovala si, že pan farář nechal udělat u schodů zábradlí, kterého se mohla přidržovat. Dávno tomu... Jak rád bych vyprávěl strašidelné příběhy z Budišova, ale u Kostelecků se již nečepuje a televizi při večerním programu protéká mnohem více krve.

zj

Z Budišovské kroniky 1924

V roce 1920 byla škola organizována jako pětitřídní. Jelikož ve škole byly jen 4 třídy, byla paralelka umístěna v domě č. 141. Dne 21. července 1921 byla tato paralelka soudně vyklizená, a jelikož nikdo nechtěl pro paralelku místnost pronajmout, bylo vyučováno ve školním roce 1921/1922 ve 4 světnicích 6 tříd. Dne 1. 7. 1926 se odstěhoval z Budišova soudní oficiál Cyril Chyba s rodinou. 27. 10. 1937 se do Budišova přistěhoval nový lékař MUDr. František Míček a bydlí v domě Jáchyma Chyby. 7. 4. 1938 Jáchym Chyba z č. 141 přistavuje verandu a koupelnu.

V dnešní době polovinu domu vlastní Jan a Marie Dvořákovi (č. p. 141) a druhou Tomáš Vognar (č. p. 282)

Lúrdská slavnost v Budišově

Upomínka na den 15. srpna 1880

Okolí naše může se směle nazvat kolébkou uctění Lúrdské P. Marie na Moravě; vždyť tu stála kolébka toho, jež my kněží okolí Pyšelského vesměs ctíme co milého a drahého bratra a oteckého přítele, ovšem žel Bohu vzdáleného; stála tu (v Pyšelu) kolébka A. O. P. *Methoda Jelínka*, vikáře kapuc. v Gmundenu, kněze, na nějž bych i všechen ohled bera ku jeho skromnosti bez ostychu uvedl poslední slova sv. epištoly, co se čte na slavnost jména P. Marie: Sirach XXIV, 31.

Ten, řekl bych svatou náruživostí pro oslavu Lúrdské Panny zanícen věnoval v r. 1876 (jak s dostatek známo) skvostnou sochu Lúrdskou kostelíčku svého rodiště Pyšela a tím dal podnět ku svatému jakémus zápasu, v němž lid náš poznav líbeznost zjevení

Lúrdského, závodí v uctění Mariánském; lid celého okolí putoval od té chvíle a putuje až doposud milerád do úhledného kostelíčka Pyšelského a pokochává se tam v pohledu na královnou nebes, kteráž tam právě umístěním svým na stěně nad hlavním oltářem – celému kostelíčku hned na první pohled dává ráz Lúrdský.

Však lidu našemu, jenž se tenkrát právě snad nejvíce s událostmi Lúrdskými v tomto okolí seznámil, ani bez pochyby i kazatelové u hlásání slávy Lúrdské závodili a v tom hlásání neustáli, nepostačilo toliko vědět, že v Pyšelu je socha Lúrdská, lid náš počal brzo rozumovati takto: „Co Pyšelu darováno, může u nás býti zbudováno“ – i my můžeme míti v našem chrámu P. doma tu sochu krásnou.“ –

To zajisté v srdcích farníků svých tušili, to uhodli hned všickni duch. správce těch farností, v jejichž kostelích brzo po Pyšelu objevily se sochy Lúrdské: kázali, nabídli se, povzbudili ku sbírce, psali objednali – a hle! ochotou P. Methoda dostalo se od těch dob z umělecké dílny Rafflové z Paříže do našeho hornatého kraje vícero velkých a množství malých soch Lúrdských tak, že do 15. srpna t. r. v okolí našem velké, ozdobné sochy nalézají se v chrámech v Pyšelu od r. 1876, v Tasově a Osové Bytišce od r. 1877, ve Vel. Meziříčí od r. 1879 a v Třebíči od 29. června t. r., jak o svěcení těch soch svým časem podány byly zprávy obšírné. Kromě toho nenalezneš krajinu, kde by v příbytích soukromých kněží i nekneží, tolik Lúrdských sošek se nalézalo a v takové úctě se chovalo, jako v okolí našem.

Dne 15. srpna t. r. dal skvostnou, řeknu zrovna nádhernou sochu Lúrdskou i našemu chrámu P. v *Budišově*. Jak by to bylo, aby kostelíček, jenž vysokou a na výsost úhlednou polohou svou celé krajině vévodí, o níž jsme slyšeli, že utěšeně kvete uctění Lúrdské, aby ten chrám P. nadále postrádal nádechu Lúrdského? – To si asi již dlouho myslil lid ve farnosti Budišovské; v r. 1879 se však tomuto lidu, v uctění P. Marie utvrzenému po soše Lúrdské obzvláště zastesklo; tu pak duchovnímu, jenž takovou lásku k Marii v srdci lidu svého tuší, jde jen směle zařukatí na dveře srdcí těch a říci asi: „nuže, chcete-li, aby do roka tu stála také královna nebes v obraze Lúrdském, nuže noste, obětujte dárky po své vůli, více, méně jak kdo může a – do roka ji zde budete míti!“

A tak se stalo. Lid snášel po mnohu a po mále – jak mohl; – Bůh požehnal; – a dne 15. srpna 1880 zamáchnul anděl lesku a slávy čistým vzduchem okolo tichého chrámu Budišovského, neboť na ten den bylo v celém okolí oznámeno takto: „Na slavnost Nanebevzetí P. Marie bude se slavně světití v Budišově nová socha Lúrdské P. Marie“ a sošky sv. Ludmily a bl. Anežky České, Přemyslovny; odpoledne bude slavným způsobem vyzvedán na věž nový zvon, jenž byl za starý, puklý zvon přelit milodary farníků Budišovských. –

„Aj, toté už pěkná neobyčejná slavnost!“ řekl si mnohý a šel do Budišova. Ba neobyčejná. Zvon nezvedá se na věž každou chvíli. Kolik set let zdrtí v mnohých stoletých dubech vichor v jednom okamžiku a zvony zvučí třeba půl tisíce let a více – jak by nic, pěkně a vesele.

Proto tedy, poslyš čtenáři, abys věděl, jak to vypadalo v ten den u nás. Že přšlo – inu přšlo po celých 14 dnů téměř všude – tedy i u nás a 15. srpna přšlo také asi sedmkrát. Ale o to nic, chvílemi bylo pěkně přec a slavnost se konala.

P. Marie Lúrdská v Budišově

Pyšelská P. Marie

Po čtyry neděle před slavností pracoval pilně *p. Neuman*, akad. malíř z Telče v našem chrámu P., aby poopravil a obnovil stěny stánku, do něž v brzku zavítati měla – královna – Maria; ovšem obnoveny jen stěny pod vzácnými a starobylými freskami (obrazy na omítce), jimiž se právem honosí na klenbách svých náš malý sice, ale pro mnohé umělecké památky vně i zevně vysoce vzácný chrámeček. Jmenovaný *p. malíř* poopravil za ten čas pomocí mladšího bratra svého vnitřek chrámu P. tak, že v sobotu na večer před samou slavností prodletí v něm na chvíli o samotě za záře slunce zapadajícího bylo rozkoší, plesem, – předtuchou slavnosti sladkou. –

Nejen že nátěr stěn urovnán, nejen že překrásně hl. oltáři po boku stojící andělé, světloňoši se zaskvěli úbělem, nejen že vzácné tři obrazy naše: Nanebevzetí P. Marie, sv. Jana Nep. a sv. panny Barbory v presbytáři oživeny, že se nyní na nich oko pásti může, jak by byl původní malíř, dávnověký tvůrce jejich, včera byl štětec odložil; ale i mnohé jiné věci obnoveny a opraveny; to nejhlavnější ale, čím kostelíček ozdoben – o té koruně veškerých okras ještě nyní nepovím, však povím brzy – jen co se tam dostaneme s průvodem slavnostním.

V sobotu před slavností odpoledne – bylo velmi pěkně; frašný větrík pořád sliboval, že nám všechno bláto do zítřka vysuší (ale nedostal slovu) – v sobotu tedy oblékal se náš kostelíček do roucha slavnostního – mnohé ruce pomáhaly. Tu zaválaly mohutné prapory vysoko na temeni věže vedle obrovského plechového obrazu Nanebevzetí P. Marie a obrazu sv. Gotharda, jenž se u nás na věži okolo železné tyče otáčí, kdež na jiných místech chrám P. téměř zbudán veselými a vzletnými prapory: kde jaký otvor, aneb místo jinak příhodné, tu zajásal prapor Lúrdský (modrobílý) aneb papežský (žluto-bílý); a nad to Lúrdských barev bylo po výtce slavnostní roucha našeho chrámu P. – vždyť to byla povýtečně Lúrdská slavnost.

Věž přes to ještě mohutnými věnci z jehličí obehnána a ze sv. biskupů, jež po staletí s cimbuří naší, stavbou svou prapůvodní, věže daleko do krajiny na vše strany se rozhlížejí, obdržel jeden každý na prašedou berlu svou čerstvý věnec z kvítí. Jak dlouho tomu, co v tak čerstvě ozdobě objevily se ty krásné sochy?

Až tam, jako veveřice, vyšinuly se u ozdobě svatostánku horlivé dívky Budišovské; ozdobily i hlavní bránu chrámu P., před níž se leskl v záři odpoledního slunce – zvon, odpočíval tam po své pouti z Brna; tam se chystala také kazatelna pod širým nebem – u zvonu.

Ustrojena i brána slavnostní, ku kteréž se náš bez toho vždy i bez veškeré ozdoby vkusný portál hřbitova bezděky propůjčuje: zadumaní anjelé na pilířích do náručí svých dostali konce bílého fáboru (z prkna), na němž v barvě modré stkvěl se obsah slova P. Marie ku Bernadettě: „Rci kněžím, aby mi zde zbudovali stánek!“ – Nápis ověnčen a v prostředku opatřen vlájkou Lúrdskou, kdež anjelé v náručí drželi praporky – papežské.

Tak to asi vypadalo, co se den slavnosti v 10 h. dop. bral slavnostní průvod z fary do chrámu Páně; nebral se za ticha, to se ví, hrála hudba, hrály zvony, hrála střelba z hmoždířů, hrálo to slavnostní náladou v těch srdcích farníků budišovských, kteří si ve svém středu vedli dávnolekého miláčka svého, svého bývalého faráře a nyní okr. děkana Velko-Meziříčského důst. *p. P. Jana Klippla*, jenž za čteného průvodu duchovenstva okolního se bral do chrámu P., aby tam posvětil sochy za onoho, hned na počátku zmíněného, otce P. Methoda, jenž ku výkonu tomu sice pozván přese všechnu dobrou

vůli svou v ten den mezi námi přítomen býti nemohl. Vkročili jsme do chrámu. A nyní mohu vyzraditi, co jsem dříve ještě říci nemohl. Chci tě, milý čtenáři, trochu překvapiti.

Uprostřed mezi naším gotickým a na výsost pěkným presbytářem a mezi lodí našeho chrámu P. vypíná se štíhlý oblouk; na epistolní straně toho oblouku, jako na štíhlém pilíři uprostřed upevnil nám výše jmenovaný p. malíř kapličku gotickou: podstavec gotický osmihranný a nad ním pětihranný vzletný baldachýnek, na němž z hran vystupují věžky slohu gotického s okénky, pilířky a lupeny; uprostřed baldachýnu vystupuje až do samé klenby oblouku trojhranná věžka lupeny posázená a korunuje se neméně jak i všechny ostatní menší věžky, gotickými růžicemi; podstavec i baldachýn v zelené barvě ze dřeva vkusně vyveden osvětluje se bohatým ozlacením lesklým i temným; vnitřek baldachýnu vysázen zlatými hvězdičkami. Až uprostřed této milé kapličky, všemu lidu v chrámě vidný – klidně ze skály malbou na stěně nápodobněné, vystupuje – *zjev Masabielský* u kráse nevýslovné; příjemný závoj zahaluje životní postavu Marie P. a zastírá ji posvátnou tajuplností zjevu nadzemského; okolo hlavy třeptá se v bohaté záři slova: „já jsem neposkvřněné početí!“ v jazyku francouzském a u nohou rozkládá se po skále – šípek. Tak asi (že to věru lépe popsati nedovedu) vypadá socha Lúrdská v Budišově a jí po boku přes oblouk, kapli sv. Gotharda ukazující, na pilíři soška *bl. Anežky České* a zase o jeden oblouk dále na pilíři soška *sv. Ludmily*; tyto sošky zbudovaly si čtenářky listů stejných jmen po vlasti s dostatek známých.

Tomu, kdo by podobné sochy budovati chtěl, aneb měl, povím něco mimochodem. Velká socha P. Marie je 170 cm vysoká a stojí u Ralfa v Paříži 141 zl. r. č. dovoz z Paříže 29 zl., úprava, jak svrchu popsáno, 80 zl., tedy v celku 250 zl. r. č. Malé sošky jsou barvy kamenné se zlatými obrubami na rouše, jsou řezány ze dřeva u Ferd. Stufflesera v S. Ulrichu (Gröden) v Tirolsku a stojí obě i s dovozem 45 zl. r. č. Podstavec zhotovil J Šilinger, v okolí našem chvalně známý řezbář ve Vel. Meziříčí.

Živých květin i v kostele bylo na ozdabu všude plno; s obvyklou ochotou propůjčila jich na hlavní oltář zdejší vrchnostenská zahrada; hlavní oltář tonul ve světle a v květinách živých. Však i jinde po chrámu věnců ze živých květin plno: na kazatelnici, křtitelnici, na křížové cestě, na lucernách, praporech atd. i ten andělíček, co na kazatelnici pod sv. křížem se modlí, obdržel do svých sepnutých ruček – milou kytičku, jakoby Lúrdské P. Marie na pozdrav, an právě naproti nové soše se nalézá. Čím ale byla ta kytice v rukou toho anjelička proti té kytici, kterouž uvil po vzývání Ducha sv. a po ukončeném svěcení soch, věhlasnou výmluvností svou *slavnostní kazatel*, dp. děkan již zde jmenovaný; květy z ruček anjela jsou už tytam, pouvadly; rozpadly se; květy ale z kytice, již uvil na pozdrav Lúrdské P. Marie v milovaném chrámu Budišovském dp. kazatel, ty kvetou a kvěsti nepřestanou v srdcích posluchačstva veškerého, jež zajisté na novo zaníceno bylo láskou ku Marii.

Pak následovala zpív. mše sv., již sloužil za četné přísluhy důst. duchovenstva z Měřína, Rudíkova, Tasova, Uhřínova atd. důstp. Frant. Krejčí, prefekt z kníž. arcib. semináře v Kroměříži, kdežto na kruchtě ochotní zpěváci Budišovští provedli s horlivostí vážný církevní zpěv, responsoria Vittova atd. beze všeho vřesku a lomozu zbytečných intrád.

Odpoledne o půl třetí hodině modlil se lid první společný růženec, pak konáno kázání v chrámu P. důst. p. farářem Tasovským *P. Fr. Florianem*, jenž v jádrné řeči své děj

zvonů vůbec a starého zvonu našeho zvláště, nutnost jeho obnovy a pak obřady při svěcení zvonů vylíčil; spolu i povzbuzoval lid, aby, dokud ještě nepřispěl, dárky nápomocen byl nákladnému budování zvonu.

Tu je mi milo sdělití obrázek rychlého účinku kazatelova. Stál jsem mezi lidem, co dp. kazatel právě ku příspěvku „na zvon“ povzbuzoval; tu mně zaťuká kdosi na rameno a ve skromnosti a tichu prosí, bych přijal dárek chudé děvečky „z města“, která na ten den ku slavnosti do svého rodiště zavítala; dala „na zvon“ 50 kr. Ten dárek jsem si do seznamu dobrodinců, co na zvon přispívají, zapsal červeným písmem – na památku a dp. kazateli jsem to hned po kázání s radostí vykládal.

Ku konci zanotěno „*Te Deum laudamus*“ na poděkování za tu slavnost, při čemž ve velebné chvíli sv. požehnání mile hrály zvonky nové, souladné, jež si ku té slavnosti již před Božím Tělem děvčata farnosti Budišovské byla koupila.

Tak ukončila se slavnost v chrámu P. a nyní pozornost veškera obrácena *ku zvonu*. V Budišově byl prostřední zvon puklý, rušil jasné hlasy dvou ostatních zdravých, z nichž velký zvon náš váží 31 centů a jest 356 roků starý.

Dlouho o tom jednáno, pilně na to už dříve pomýšleno, jak by zvonu pomoci bylo; tu pilováno, tam vrtáno, ale jasný hlas ten tam; pořád jen chrapot, jen chorob. Tak bývá u člověka, jsou-li prsa chybná, jen že tu často nebývá pomoci; zvon se dá přelítí – člověk ne; zdraví pukne jen jednou – a veta po něm na vždy. Každému se nenaladí, jako p. Kukátkai v Luhačovicích.

O svátcích velikonočních oznámeno ustanovení kost. konkur. výboru, že se zvon má přelítí a že útraty, dokud možno, se uhraditi mají dobrovolnými příspěvky farníků všech, jež nezbytný farář sám po domech sbíratí přislíbil, spolu přislíbil, že s pomocí Boží na puť Budišovskou se večerní klekání zvonití bude zvonem novým – a hle! díky Bohu – zvonilo se dne 15. srpna.

Vjezd zvonu stal se, jak se cizími slovy říká, slavností originální a improvisovanou; my si řekneme: byla to slavnost „z čista jasna,“ jen v ten den nebe nebylo čisto a jasno.

V neděli totiž v chrámu P. se oznámilo, že ve středu se pojede pro zvon a ponecháno sousedům, kdo z nich „z lásky“ t. j. zadarmo proň jeti chce; zároveň podotknuto, že ve čtvrtek k večeru se se zvonem přijede a že by omladina se toho uchopiti a zvon uvítati mohla.

Sousedů ochotně se vícero hned přihlásilo, a ten, co si pospíšil a prvním byl, jel pro zvon; s ním zároveň co zástupce veškeré omladiny vyšinul se na vůz p. Ferd. Buršík z Kamenné, bývalý chovanec hosp. školy Velko-Meziříčské a jel zvonu vstříc až do Brna.

Ostatní chasa se zatím chystala doma ku slavnému uvítání zvonu, jako o závod: pletly se věnce, hudebníci se objednali, koupil se střelný prach, chystaly se prapory, slovem vše se strojilo, chystalo a těšilo, jen liják – trval téměř po celé odpůldne a mnoho pokazil.

Z Kamenné vezl se náš zvon o čtyrech koních. (Připojilt' se totiž k zmíněnému p F. B. jistý chasník z Budišova). Mnozí Kamenští připojili se přes všechn děšť, aby vyprovodili zvon až ku farnímu chrámu P. – před zámkem setkali se s průvodem chasy Budišovské, která s prapory, věnci a hudbou čekala, zvon i celý vůz bohatě věnci obložila; do rohů vozu vztyčeny veselé, bílo-modré prapory, průvod celý se seřadil a za

veselého znění hudby to šlo od zámku ku městečku. Zatím déšť přestal a zvuky hudby Budišovským již oznamovaly, že zvon není daleko. Tu setkal jsem se se zvonem na kraji městyse sám, zvony s věže počaly svou hru, zaduněly rány z hmoždířů, ke průvodu přidalo se vše, co jen mohlo: dospělí, starci, děti, průvod zmohutněl a urovnal se, hudba zanotila „*Tisíckrát pozdravujem Tebe*“ a Budišovem bral se v té chvíli velebné průvod věru řídký a vzácný.

Tak přivezen zvon do Budišova. My ho opustili, kdy očekával chvíle, aby povznesl se ze země; vždyť na zemi poklopen k ničemu platen by nebyl; musí vzhůru, vzhůru k oblakům, blíže k nebi, kam nás všechny zvony volají. „*Sursum corda! Vzhůru srdce!*“

Do Budišovského zpravodaje zaslal PhDr. František Gregor

KZP – Hlasy venkova

KZP — HLASY VENKOVA.

Veselé zpěv — humorné povedání.

Tasov, Budišov, Vaněč, Kamenná,
ty čtyři, ty mají mocná ramena —
vycpaná rovinou, dolinou, horninou, proláklinou —

U Tasova, Budišova, Vanče, Kamenné,
tam se futro pro žaloudek těžko sežene,
jedvá vstoupíš mezi dveři statku sedláka,
halasně ti osazenstvo ve sluch zakdáká:

Kdepak vejce, máslo, sádlo, mléko, smetana,
to už je dnes na venkově fata morgána ...
Kráva se nám otelila, tele nedoží,
kozu přešel automobil, leží na hnoji,
Slepice dostaly tipec, horka nesnesou,
kdepak mrchy, bejvávalo, dnes už nenesou.
Naše prase do šňupáko koplá kobyla,
Hanka spadla z žebříňáko a se zabila.

Milé bracho, běvávalo, dnes je to jen sen,
hálo, dó sem, Dominiko! Vyhodte ho ven,
A věn! Jedeš ven ***!

Autorem satirické básně je Karel Zapletal Přerovský, zasloužilý skautský pracovník z Třebíče. KZP pracoval v Čapkově tiskárně (tuším, že byl i manželem Čapkovy dcery) a na různé zbytky papíru, které se takovém provozu vždy vyskytnou, tiskl svoje veršiky a scénky pro trebičské skauty. Tahle asi naráží na nedostatky v zásobování v době po válce a satiricky pojednává o snahách měšťáků získat proviant na venkově.

PhDr. František Gregor

Žně kolem roku 1960

Zleva: Eduard Kratochvíl; Marie Škodová a Anna Černá

Zleva: Anežka Pospíšilová; Květa Robotková; Marie Stonáčková; Vlasta Tůmová; Jan Jelínek; Emilie Machátová; Metoděj Vrba; Anežka Chybová a Kristýna Šlezingrová

Zleva: Lída Ondráčková; František Doležal; Josef Ondráček; Eliška Krčálová,
Zdeňka Kršková a ? Janová

V popředí manželé Robotkovi; ? Šulová

? Bednář

Fotografie Františka Klinera

Z historie Vladislavi

Vladislav vznikla z osady Brod, která byla založena na konci 8. století na levém břehu řeky Jihlavy. Tehdejší osadu Brod tvořilo několik dřevěných rybářských chatrčí, jejichž obyvatelé se živili chytáním ryb. Přes osadu vedla od pradávna důležitá obchodní stezka, která zde šla brodem přes řeku Jihlavu – odtud název osady. Brod je uveden v zakládacím listině třebíčského kláštera v r. 1101.

V r. 1306 byla osada Brod vypálena loupežnými Kumány. Ke konci 14. stol. se na brodu u řeky Jihlavy usadily rodiny rybářů, kteří chytali ryby do proutěných košů zvaných „vrše“. Založili v těch místech osadu se jménem Vršice.

Roku 1548 byla ves Vladislav povýšena na městečko s tržním právem a od té doby měla obec stříbrné razítko s nápisem „PECIET MIESTECZKA WADISLAWI“ se znakem vrše. V průběhu roku se zde konaly 4 výroční trhy: první na Tři krále, druhý na Smrtnou neděli, třetí na Nejsvětější trojici a čtvrtý v neděli po Narození Panny Marie. Ačkoliv byla Vladislav od r. 1548 městečkem, žádné cechy zde nebyly, řemeslníci se zapisovali jako členové u dotyčných cechů buď v Třebíči, Budišově, nebo v Mohelně.

Přejmenování obce Vršice na Vadislav (Wadislav) bylo odvozeno od slov „vádi slaviti“, protože se zde vždy v úterý a v pátek po prvním dni v měsíci konaly či slavily veské soudy – vády (tj. byly slavné soudy). Vladislav byla v té době sídlem jednoho z pěti soudních okrsků třebíčského panství. Patřily sem městečko Vladislav, ves Hostákov, Valdíkov, Číměř a Strážov. Kromě tohoto soudu zde fungoval tzv. soud manský, na němž se určovaly povinnosti svobodných dvořáků, kteří nemuseli robotovat. Na manském soudě byli také voleni rychtáři a konšelé obce, hajní a kostelníci.

Poslední současný název obce Vladislav (Wladislav) je poprvé uveden na mapě z r. 1665. K tomuto pojmenování se váže pověst, která praví, že ve zdejší usedlosti a pozdější hospodě (dům č. 1) se v noci narodil český král Vladislav (to ovšem podle písemných zpráv o českých panovnicích není možné).

Když byla hospoda v této usedlosti zřízena, byla stavba dřevěná a zvenku pomalovaná. Hlavní obraz znázorňoval tuto starou pověst a byl podle ústního podání namalován na

paměť narození Vladislava bezprostředně po události. Když majitel (hospodský) dřevěné stavení zbořil a na jeho místě postavil nový zděný hostinec, přemaloval vídeňský malíř podle starého obrazu obraz nový na štít hospody nákladem majitele třebičského panství. Také pozdější opravy obrazu byly prováděny nákladem majitelů třebičského panství. Obraz začínal suchým stromovým pahýlem, na němž seděla sova, aby se naznačila noční událost. Dále vidíme mezi dvěma komornými královnu beroucí lázeň na nohy, pak krále, šaška a komorníka. Je tu i dvouspřežný starožitný kočár s dvěma vozky, ve kterém sedí král s královnou a dvěma komornými. Kočářem je naznačeno, že k události došlo za pochodu.

Lze si myslet, že tento starožitný obraz znázorňuje skutečnou událost, která se zde opravdu stala, ale pro nedostatek písemných zpráv není možné s určitostí říci, o jaké osobnosti se jedná. A tak se musíme spokojit se skromnou domněnkou, že je tu snad zobrazeno narození knížete Vladislava (zemřel mladý r. 1115), syna Oldřicha Brněnského, zakladatele kláštera třebičského. Kníže Oldřich se svou chotí jistě často zajížděl do Třebíče, aby se přesvědčil o postupu stavby klášterské a na jedné takové vyjíždě se to překvapení mohlo stát.

Kámen zrození, Hodov – trať Vítoslav

Událost se uchovala v paměti místního lidu a zapříčinila současné pojmenování městečka. Avšak je to jenom lidová pověst vyprávěná z generace na generaci a ničím nepotvrzené domněnky. Dnes historikové zastávají názor, že původ názvu Vladislav je odvozen od Vadislav – vádí slaviti a pověsti o narození krále Vladislava nejspíše vznikly

při dlouhých zimních večerech od tohoto původního názvu obce. Jak to však doopravdy bylo, to se již nikdy nedozvíme, neboť vše se skrývá v šeru dávných věků.

Podle druhé verze pověsti současný název městečka připomíná českého krále Vladislava II. (zemřel 1174), který tudy často jezdíval do Uher.

Třetí verze pověsti praví, že po staré zemské stezce cestovala polská královská rodina a nedaleko dnešní vesnice Hodov v místě zvaném „Na Vitoslavi“ se jim pozdě odpoledne narodila dcera. Dali jí jméno Vladislava a na paměť této události byl „Na Vitoslavi“ vyryt do kamene kříž, znak dámského přirození a číslice, snad letopočet (kámen tam můžeme spatřit dodnes). Královská rodina večer dojela do osady Brod (dnešní Vladislav), kde přespali v usedlosti č. 1. Vladislava se prý po dosažení dospělosti stala polskou královnou, což podle historických zpráv není dost dobře možné, protože v Polsku žádná královna Vladislava nikdy nevládla.

Musím dodat, že starý zájezdní hostinec, barokní to stavba z 18. století, byl v roce 2005 zbořen. Obraz důkladně opravil v r. 1963 lidový umělecký malíř, hajný, pan Antonín Nováček. Po zboření budovy starého hostince v r. 2005 byl podle tohoto starého obrazu namalován na fasádě budovy Úřadu městyse Vladislavi obraz nový.

Kopie původní fresky na radnici

Ve Vladislavi žilo dříve více rybářů. V registrech důchodů statku třebičského z roku 1556 o nich stojí: „V tem městečku bývá rybářů někdy míň, někdy více, ale vždycky stejně platu o sv. Janě dávají 4 kopy. A ti rybáři jsou povinni rybníky a stavy lovití a ryby jeho milostivému pánu každý nahoru nositi.“

Tradiční rybaření se v obci udrželo až do dnešní doby, kdy se splavy na řece Jihlavě a zejména začátek dalešické přehrady stávají vyhledávaným místem rybářů z celého okolí. Sem do malebného přírodního prostředí si jezdí odpočinout od všedních starostí a problémů současné doby.

Josef Mikulášek

Čerpáno z:

Krajinou Oslavy, Rokytné a Jihlavy proti toku času, Slavomír Brodesser, 2007

Vladislav 1548–1948, článek Jaronyma Zejdy „Po stopách názvu městečka Vladislavi“ a Jana Dokulila „Z nedávné minulosti městečka Vladislavi“

Vlastivěda moravská – třebičský okres – napsal František Dvorský, 1906

Poděkování za cenné informace patří panu Pospíšilovi z Hodova.

Z Budišovské kroniky 1932

Meliorace

V roce 1932 byla prováděna meliorace na těchto tratích:

Na Dlouhých, Příčníky, Nad Lepnou, Lomeny, V Chomoutech, U Bařin, U Jazírka, Pod humny, Zápona, Za Obůrky, Sedličky, Vodavky, U Obory, Pod Brdci, Za Bednářovy, U pánské zahrady.

Dělníci byli od Uherského Hradiště, Uherského Brodu a od Bystřice pod Perštýnem. Podnikatelem byl František Panáček, vedoucí inženýr Poláček. Trubky byly od Kohna.

Dělníci bydleli v některých domech jako u Karla Čecha, Pavlíčka, Tesaře K., Zejdy Ant., Šoukala, Kafkové a chudobinci. V chudobinci bylo málo slámy a tak trhali došky pod sebe. Dělníci si vydělali 35–40 Kč. Vařili si až večer.

Když kopali u kříže k Hodovu, přišli na dřevěné trubky, býval zde vodovod do zámku a lihovaru. Trubky byly v hloubce 1–1,5 m. Některé vyhodili, ostatní tam nechali.

František Honz

Fragment

„... stále čekám, zda voda, země nebo vzduch ještě něco nevyplaví, nevydají, ale dny přecházejí a zůstávají prázdné. U spadlého listu se dohaduji (ne dohaduji: trýznivě nad ním přemítám celé hodiny!) zda je na mém prahu jenom tak nebo zda jej tam přece jenom někdo nepoložil. Každý stín, každý obrys si s mou lačností může pohrávat podle libosti, každý stín a každý obrys tu má nade mnou převahu... A přitom vím, jak směšné je namlouvat si znamení!“

Josef Mlejnek

Z BUDIŠOVA A OKOLÍ

Základní škola Budišov

Vážení čtenáři Budišovského zpravodaje, připravili jsme pro Vás přehled článků z akcí, které jsme během jarních měsíců organizovali. Je to pouhý výběr, takže kdo z Vás se chce o dění ve škole dozvědět něco víc, podívejte se na naše webové stránky: www.zsbudisov.cz.

Kolektiv pedagogů ZŠ Budišov

První pomoc do škol

Páteční dopoledne 8. a 15. 3. 2013 byla pro žáky 8. třídy trochu výjimečná, protože klasická výuka byla nahrazena blokem výukového programu, který se zaměřoval na problematiku první pomoci. Odborné informace žákům předával profesionální záchranář, pracovník Českého Červeného kříže, který zajímavě a srozumitelně vysvětlil zásady při poskytování umělého dýchání, srdeční masáže, PP při krvácení, popálení apod. Součástí programu byl i praktický nácvik srdeční masáže a dýchání z plic do plic. Všichni osmáci si tak vyzkoušeli na figuríně, jak by mohla vypadat případná záchrana bezdyšného člověka v bezvědomí.

Černobilá Afrika

Stalo se už tradicí, že ZŠ Budišov věnuje několik dnů v jarních měsících multikulturní tematice. Letos multikulturní dny vyvrcholily 21. a 22. března a byly věnovány africkému kontinentu pod názvem Černobílá Afrika.

Proč jsme si letos vybrali Afriku?

Nejvíce stimulující jsou hlavně sociální a etnické způsoby chápání života místního obyvatelstva, jedinečná flóra či fauna, architektura, tradiční pokrmy apod.

Žáci byli rozděleni napříč jednotlivými ročníky a měli možnost kooperativním způsobem společně pracovat, poznávat se a komunikovat. Tím byly vytvořeny podmínky pro upevňování a vytváření multikulturních vztahů na škole, což bylo hlavním cílem celého projektu.

Nepřeborné množství atraktivních témat se stalo součástí výukového dne 21. 3., který byl rozdělen celkem do šestnácti dílen vedených učiteli ZŠ. Dílny měly charakter spíše činnostní, jiné byly postaveny na znalostech a dovednostech žáků.

Následující den proběhly v rámci výuky besedy s hosty, kteří podleli kouzlu afrického kontinentu a problematiku Afriky dobře znají. Významným hostem byl Dr. Ivan Mrázek, známý svými publikacemi o černém kontinentu, Ing. Rostislav Tesař – zprostředkovatel celého setkání a Vítek Jaša, který Afriku projezdil s cestovní kanceláří. Největším zážitkem bylo pro žáky setkání s „opravdovým černouškem“ Leonardem Tacou. Ten jim dokonce zahrál na domorodý buben – bonga. Děti ho zahrnuly spoustou otázek a Leonardo jim trpělivě odpovídal češtinou, kterou by mu kterýkoli Čech mohl závidět.

Odpoledne proběhla vernisáž výtvarných prací a výstupů žáků z dílen. Vernisáž byla uvedena kulturním programem žákyň čtvrtého ročníku. Zazněly tu i africké rytmy a k vidění byla projekce fotografií. Přišli všichni, které zaujala naše činnost, a někdy příště přijďte i vy, rádi vás na akcích naší školy přivítáme (www.zsbudisov.cz).

Projektový den byl realizován v rámci udržitelnosti projektu Perspektiva II., který na ZŠ Budišov probíhal v rámci programu OPVK v roce 2009–2012 (financováno z projektů ESF a rozpočtu ČR).

Den s J. A. Komenským

Pátek 5. dubna jsme na naší škole věnovali J. A. Komenskému. Cílem výuky během tohoto dne bylo nejen přiblížit dětem osobnost slavného učitele, ale současně také získat ucelenější představu o životě v 16. a 17. století. Žáci se seznamovali s Komenského mládím, zeměmi, které procestoval, s jeho pedagogickými reformami a s dějinami školy obecně, s nezkrásleným pohledem do historie školy, který jim třeba trochu pomohl poznat cenu současného hravějšího vyučování.

Den otevřených dveří

Ve středu 17. 4. 2013 byly dveře naší školy otevřeny všem z vás, kteří jste chtěli zažít každodenní výuku žáků – vašich dětí. Tento den jsme také v odpoledních hodinách slavnostně otevřeli inovovaný prostor šaten. Byla srdečně zvána veřejnost, zástupci samosprávy z Budišova a okolních obcí a místní podnikatelé, sponzoři. Otevření renovovaného prostoru šaten předcházelo milé pásmo básniček a písní v podání žáků 1. třídy. Děkujeme všem, kteří si našli čas a zavítali do naší školy.

Den otevřených dveří

Kdo to tu zpívá?

V neděli 14. 4. 2013 uspořádala ZŠ Budišov ornitologickou vycházku, jejíž trasa vedla sluncem prozářeným zámeckým parkem, alejí k vrchu Věterák a polní cestou zpět do Budišova. Krásné jarní počasí vylákalo ven téměř čtyři desítky dětí i dospělých, kteří vybaveni dalekohledy nadšeně sledovali každého opeřence, který se nám v tomto čase námluv a hnízdění připletl do cesty.

Výpravou za ptačím zpěvem nás provedla ornitoložka Mgr. Dana Konečná, která nám vyprávěla o tom, jak rozlišit ptačí druhy nejen podle vzhledu, ale také podle zpěvu a tvaru hnízda.

Pozorovali a poslouchali jsme budníčky, brhlíky, kavky, sýkory, pěnkavy, drozdy, strnady, strakapoudy, ale také kachny či poštolky. Viděli jsme sýkory modřinky, které si právě upravovaly své hnízdo v malé dutince, drozdí hnízdo pečlivě vykroužené a vyhlazené blátem, dokonce jsme vypátrali holuba hřivnáče se zářivě bílým kroužkem kolem krku – samička už seděla na vejcích a krásně pózovala našim zvědavým zrakům.

Dozvěděli jsme se spousty informací o způsobu života různých ptačích zástupců. Tak třeba – víte, jak se šplhavci, například datlové, dezinfikují od různých roztočů? Pomáhají jim lesní mravenci – brání se rozstříkovaním kyseliny mravenčí a tak vlastně ošetřují doktory lesa, zbavují je parazitů a tím je léčí. Jde vlastně o takovou datlí koupel v mraveništi. Příroda je mocná čarodějka!

Po více než dvouhodinové procházce jsme se všichni spokojeně usmívali, byli jsme plni dojmů a v uších nám zněly nádherné ptačí trylky. Příroda se konečně po dlouhé zimě probudila a jaro se nám ukázalo v celé své kráse.

Akce byla realizována v souvislosti s udržitelností projektu Perspektiva II, který na ZŠ Budišov probíhal v rámci programu OPVK v roce 2009–2012 (financováno z projektů ESF a rozpočtu ČR).

Čistá Vysočina

Krajský úřad Kraje Vysočina vyhlásil v rámci projektu Zdravý Kraj Vysočina V. ročník úklidu prostranství u silnic a ostatních komunikací našeho kraje. Naše ZŠ letos poprvé využila nabídky kraje, přihlásila se do tohoto projektu a zapojila se do sběru a třídění odpadu. Zdarma jsme obdrželi reflexní vesty a igelitové pytle. Do modrých jsme třídili směsný odpad a do žlutých plasty. Odpad jsme sbírali nejen u silnic mezi obcemi, ale i uvnitř městyse Budišov. Překvapilo nás, že plastů jsme nasbírali mnohem více než ostatního odpadu. Odpad u silnic sváží Krajská správa a údržba silnic, obecní odpad Technické služby Budišov. Pokud jste si všimli modrých a žlutých pytlů okolo komunikací, neudělal to tentokrát žádný vandal, ale lidé, kteří přírodě pomáhají a dělají svět hezčí.

Vyvěšování budek na školní zahradě

Duben 2013 – výroba a vyvěšování ptačích hnízdních budek.

Kde a jak se umísťují ptačí budky?

Neměly by viset na přímém slunci ani příliš ve stínu. Dopolední slunce mírně prohřeje vnitřek hnízdní dutiny, zatímco odpolední slunce, které v létě „rozpaluje“ budky až do večera, je pro mláďata škodlivé. Budky vyvěšujeme směrem na východ.

Dříve bylo zvykem umísťovat budky doprostřed korun stromů. Intenzivní pozorování však ukázalo nevýhody této metody. Budky visí příliš ve stínu a husté větvoví skýtá predátorům – kočkám, kunám, krahujcům a jestřábům – výhodné pozice u vletového otvoru, kde mohou sedět „na čekání“ a snadno pak obyvatele budek ulovit.

Nejlepších výsledků se dosahuje u dutinových ptáků tam, kde jsou budky umístěny ve výšce očí, ptáci potřebují mít volný přístup k dutině. Takový způsob zavěšování také usnadňuje kontrolu a čištění budek.

Typy budek na naší školní zahradě:

Sýkorník (menší budka s kulatým vletovým otvorem) – vhodný pro dutinové ptáky drobnější (sýkora, rehek, vrabec, brhlík, krutihlav, lejsek).

Špačník (větší budka s kulatým vletovým otvorem) – vhodný pro dutinové ptáky (špaček, brhlík, sýkora koňadra, vrabec, rehek, krutihlav).

Rehkovník – polobudka pro polodutinové ptáky (rehek, konipas, střízlík, vrabec).

Sběr papíru

Jako každý rok i letos proběhl na naší škole sběr starého papíru. K ekologickému zpracování bylo společností ESKO–T, s. r. o. Třebíč odvezeno celkem 4640 kg této cenné druhotné suroviny.

Ze 70 kg starého papíru se vyrobí stejné množství nového papíru jako z jednoho stromu.

Děkujeme všem, kteří se základní školou v této akci spolupracují a starý papír dětem darovali.

Den zdraví

V úterý 30. 4. jsme uspořádali pro žáky prvního i druhého stupně den naplněný nejrůznějšími aktivitami, které se zabývaly zdravým způsobem života.

Žáci plnili různé úkoly, sportovali, učili se zásadám první pomoci, pili ovocné koktejly a vyřezávali ornamenty do ovoce technikou carving – kouzlení s ovocem a zeleninou nebo vyhledávali informace na bannerech výstavy Nakupování pod drobnohledem.

Den zdraví nám pomohli uskutečnit oslovené společnosti i jednotlivci, kterým velice děkujeme za jejich profesionální přístup a ochotu.

Poděkování patří: MUDr. D. Kvapilovi, Českému červenému kříži, Hotelové škole ve Velkém Meziříčí, Chaloupkám, o. p. s.

Besídka ke Dni matek

V sobotu 11. května se uskutečnila již tradiční besídka ke Dni matek.

Žáci ZŠ si pod vedením svých učitelek připravili různá vystoupení. Zpívalo se, tancovalo, cvičilo i recitovalo. Na celé akci se podílelo téměř 150 dětí. Potěšil také zájem veřejnosti: sál i balkon byly zcela zaplněny. Vystoupení se dětem povedla, a tak všichni odcházeli domů spokojeni.

Besídka ke Dni matek

Krajské kolo biologické olympiády

Okresní kolo BiO tradičně pořádané v prostorách DDM na Hrádku v Třebíči tentokrát potěšilo i naši školu. Všichni naši vyslanci, ať z mladší kategorie (6. a 7. třída) tak i z té starší (8. a 9. třída), byli úspěšní a přírodovědné práce, které si s sebou dovezli, byly vysoce hodnoceny. Milan Nevřkla se propracoval do krajského kola (proběhlo 10. 5.), které pro něho bylo další pěknou zkušeností. Všem zapáleným přírodovědcům přejeme hodně úspěchů a hlavně radost z poznávání.

Dyslektická olympiáda

Dne 21. května 2013 se zúčastnili žáci naší školy Dyslektické olympiády na ZŠ Třebíč, ul. Kpt. Jaroše v Třebíči. Soutěž je zaměřena matematicky, přírodovědně a sportovně. Hlavním cílem olympiády je zajistit pocit úspěchu ze soutěžení také žákům, kterým byla diagnostikována některá z poruch učení, zejména dyslexie. Blahopřejeme týmu ve složení Martin Nejedlý, Marian Trojan a Luboš Petz, kteří obsadili 2. místo ve skládání puzzle.

Soutěž mladých zdravotníků

16. 5. 2013 pět žáků 8. třídy reprezentovalo naši školu na soutěži mladých zdravotníků v Třebíči. Soutěž organizoval Český červený kříž v prostorách DDM Hrádek. Soutěžící museli zvládnout ošetřit zlomeniny, odřeniny i krvácení, provést umělé dýchání i masáž srdce, zavolat záchranou službu a komunikovat s ní či vyrobít improvizovaná nosítka. Mezi 13 družstvy jsme obsadili 4. místo.

Výlet do Bonga

14. května byly děti z téměř celého 1. stupně a 6. třídy všechny dohromady na školním výletě. Na přání dětí byla hlavním cílem zábavní hala Bonga. Potom se žáčci z 1. a 2. tříd odebrali domů, protože vyzkoušení všech atrakcí jim dalo docela zabrat. Děti ze 3. a 4. A třídy si poté jely zkusit různé fyzikální zákony do herny v Technickém muzeu v Brně a žáci 5. a 6. ročníku navštívili hrobky Kapucínů.

Výlet do Bonga

Letní výcvikový kurz žáků 8. ročníku

Poslední květnový týden se žáci 8. ročníku zúčastnili vodácko-cyklistického kurzu v RS Krkavec u Veselí nad Lužnicí.

První zkušenosti s jízdou na kánoji byly znepríjemňovány velmi chladným a deštivým počasím, proto panovala velká obava posádek z převrácení lodě. Jízda na lodi byla během pobytu doplňována jízdou na kole. Při poznávání krás jihočeské přírody nebyl problém našlapat 100 km.

Mezi zajímavosti, které byly k vidění, patří velké množství rybníků (Rožmberk, Svět), památky Třeboně a okolí.

Nové zkušenosti a dovednosti, noví kamarádi a spousty zážitků překryly nástrahy počasí.

Sběr léčivých bylin

Letos, stejně jako předešlé roky, se naše škola zapojuje do sběru léčivek. Sbíráme hluchavku bílou – květ, sedmikrásku obecnou – květ, břízu bělokorou – list, kopřivu dvoudomou – list, smetánku lékařskou – list a také pomerančovou kůru. Počasí vycházkám do přírody a sušení moc nepřeje, přesto se budeme snažit nasbírat co nejvíce bylin – vždyť zdraví je to nejdůležitější a jak se říká – je jen jedno.

Budišovské africké tamtamy

Dunivý zvuk afrických bubnů se kdysi vznášel nad africkým kontinentem. Bylo to něco jako radiové spojení a lidé si jimi předávali informace. Taková africká morseovka. Informace musely být stručné a jasné. Dám příklad, jak by to asi mohlo fungovat.

Kdy: 22. března 2013

Kde: Zakladní škola Budišov

Co: Africký den pro zaky cele školy

Proč: Hravou formou ukázat na „černý“ kontinent, jeho krásy, památky a jinakost

Kdo: Učitele a zaci školy, a rada hostu, kteří o Africe umeli vypravet

Prostředí: Vysoce pracovní, zainteresovani učitele i zaci, bylo videt, ze je to moc bavi

Výsledek: Tvurcimi metodami se zaci dozvidali o tom tajemnem kontinentu. O Egypte toho hodne znali

Atmosféra: Vynikajici! Pro mne a Dr. Ivana Mrazka, oba ze Spolecnosti pratel Afriky Brno, na pozvani pani ucitelky Smreckové. Dr. Mrazek zakum vyssich trid (ve 3 skupinach) promital obrazky a poutave vypravet o starovekych pamatkach Egypta

Poděkování: Vedeni školy a ucitelum, ze toto dovedli pripravit, zorganizovat a dotahnout do zdarneho konce

Konec bubnovani.

(Je tam sice spousta chyb, tamtamy neumí háčky a čárky, ale jistě jste rozuměli).

Ing. Rostislav Tesař

Z věže budišovského kostela 4

Na obzoru vlevo Hora, vpravo vysílač Vartemberk

Vpředu vysílač u Březiny, vlevo na obzoru vysílač u Čechtína, vpravo v lesích Věstoňovice

Zemědělské družstvo Rudíkov

Rudíkov s kostelem, na obzoru kopce u Hroznačina

Vpředu železniční trať do Rudíkova, vpravo na obzoru vysílač Rudíkov

Železniční trať pod Brdci, vlevo na obzoru Babí hora

Nejvyšší vrchol Brdců

Vodojem pod Brdci

Co je doma, to se počítá

Do soutěže „Co je doma, to se počítá“ se Jarmila Ujčíková ml. přihlásila díky jednomu deštivému podvečeru, kdy si pustila televizi a tam se se soutěží, kterou do té doby neznala, poprvé seznámila. Poté sledovala několik jejích dílů a vše vyústilo přesvědčením – proč to nezkusit.

Po zaslání přihlášky, přes internet, se přihlásila (musí vám být více než 18 let a nesmíte mít majetek v exekuci). Ve chvíli, kdy již nedoufala, se jí TV Barrandov ozvala. Po vyplnění dotazníku, kde byly kromě jiného uvedeny i zájmy, co je ochotna soutěžící do hry vložit a co by chtěla vyhrát, následoval termín 7. května, kdy televize oznámila, že do Budišova přijede.

Zde je namístě alespoň v kostce představit již zmíněnou soutěž. Co je doma, to se počítá je vědomostní soutěž pocházející z Izraele (nesmí se v ní říkat vsázím, ale dávám do hry). Během tří kol nabízte používané předměty (spotřebiče) ze své domácnosti, které do hry vkládáte, protihodnotou je nový spotřebič, popř. zahradní sekačka apod. S narůstajícím počtem kol jsou otázky složitější. V jednotlivém kole vyhrajete, pokud správně odpovíte na většinu otázek (např. ze čtyř otázek tři).

V případě výhry vám vložený spotřebič zůstane a k němu vám přibude výhra. V opačném případě jak vložený, tak nevyhraný spotřebič jdou na charitu. Pokud prohrajete dva a více spotřebičů, je zde ještě jedno kolo, ve kterém dostanete doplňující otázku typu pravda nebo lež. Při správné odpovědi můžete jeden ze svých vložených předmětů získat nazpět.

Soutěžící si může na pomoc přizvat „poradce“, včetně rodiny, a k dispozici může mít literaturu (slovníky a encyklopedie), nesmí využívat mobilního telefonu (na volání mimo dům) ani internet.

Televizní štáb, který přijel, zpočátku působil, že je nad věcí, po následném přátelském přijetí, kterému přihlížel leguán v teráriu a pejsek, režisér a lidé kolem něho roztáli a zvláště energická moderátorka soutěže Sandra Pogodová vytvořila pohodu, jež soutěžícím snížila ostych a trému na minimum.

Vzhledem k tomu, že Jarmila Ujčíková všechna kola vyhrála, pro zajímavost bych uvedl otázky, které dostala: v zahřívacím kole, kdy nekládáte do hry nic – první otázka: Jakou barvu měli Štaflík a Špagetka, druhá: Jak se jmenuje vzduchový válec v autě. Výhra tričko s emblémem soutěže.

První kolo – Jakou barvu mají mariášové karty; Co je remitenda a třetí Jaké máme skupenství. Vsazena rychlovarná konvice, výhra zahradní gril.

Druhé kolo – U čeho se provádí dekantace; Kdo hrál převozníka ve filmu Smrt krásných srnců a Jaký je správný botanický název pro kedlubnu. Vložen vysavač, výhra vertikutátor (kypřič půdy).

Třetí kolo – Jaký řád založil Ignác z Loyoly; Kdo využíval teatron; Čím se zabývá pediatrie; Kdo napsal báseň Havran a Jaké platidlo a ceniny byly v carském Rusku. Vložena televize, výhra dvojrychlostní sekačka trávy.

Zleva Jarmila Ujčíková ml.; Sandra Pogodová

Po soutěži je na ulici zastaven náhodný chodec a ten po vložení vkladu (něco, co má u sebe) dostane tři otázky se stejnými pravidly jako u hlavní soutěže. Chodce se podařilo zastavit a s jeho souhlasem účasti dostal tři otázky: Jakou přezdívku měl Jaroslav Foglar; Podle čeho dostalo město Třebíč svůj název a poslední Jakou první hru zahrál Ochotnický soubor Budišov. I zde došlo k výhře, kterou byla strunová sekačka.

Při závěrečném focení v přátelském a srdečném duchu bylo v jedné chvíli slyšet oddychnutí, při kterém Jarmile Ujčíkové spadl kámen ze srdce. Nebála se toho, že nevyhraje a přitom přijde o spotřebiče, bez kterých se mohla obejít, bála se pouze jedné věci, nechtěla být za blbce. Výsledek soutěže tyto obavy nakonec rozptýlil.

Karel Pavlíček

Třetí korouhev

Při občasně cestě z Tasova do Náměště nad Oslavou neopomeneme se alespoň na chvíli zastavit u půvabného románského kostelíku nad Jasenicí. Ale není to jenom tento kostelík. Kaplička sv. Maří Magdaleny v Číkově se šindelovou střechou, novodobá zvonička v Pucově a kaplička sv. Maří Magdalény v Jasenicí se řadí mezi dominanty a skvosty těchto obcí, které přimějí ne-li k zastavení, tak alespoň k přibrzdění.

kostel sv. Klimenta v Jasenicí

Vraťme se však k románskému kostelíku sv. Klimenta. Při letošní zastávce působil kostelík díky zapadajícímu slunci a rozkvetlým stromům až impozantně. Když jsme se k němu přiblížili, já si všiml, že je něco na vrcholu věže, nasvětlena sluncem nás vítala malá korouhvička – jak jsem to mohl při minulé návštěvě přehlédnout, je mi dodnes záhadou.

Po návratu domů jsem se pokoušel něco bližšího o ní zjistit, k mému překvapení jsem nikde nic nenašel, stejně tak jsem skončil u jednoho z pamětníků. Nezbyvalo, než si vzít ku pomoci historii obce Jasenice a samotného kostelíku.

První písemná zmínka o Jasenicích je z roku 1353. Z té doby jsou uváděni vladykové z Jasenice (Jessenycz) na zdejší tvrzi. Ves potom držely rody z Tasova, Janovic a opět z Jasenice i odjinud. Od poloviny 17. stol. se ves stala součástí panství náměšťského a je pozoruhodná existencí dvou starobylých, původně pozdně románských církevních architektur – kaplí sv. Máří Magdaleny uprostřed obce a na návrší kostelem sv. Klimenta. Z obce se sem dostaneme asi kilometrovým stoupáním.

Prostý kostel byl pravděpodobně postaven v 10.–12. století. Zdivo věže přesahuje jen o málo výšku lodi (lod' je 8,5 m dlouhá, 6,15 m široká a její plochý strop je ve výšce 6 m) a je doplněno dřevěnou přístavbou. Ve věži jsou zavěšeny dva ze tří původních zvonů. Budova kostela zůstala od pradávna neporušena až na úpravy v letech 1802 a 1844, jež se týkaly hlavně střechy, obnovení dřevěné části věže a rozšíření dvou oken v lodi. Vše ostatní si podrželo původní podobu.

korouhev na kostele sv. Klimenta

Kostel byl významným poutním místem a poutě se zde údajně konaly už kolem roku 1320. Proč tomu tak bylo? Při hledání odpovědi se musíme vrátit až k misijní cestě bratří Konstantina a Metoděje na Moravu r. 863. Součástí jejich cesty bylo přenesení ostatků sv. Klimenta, které bratři po dlouhém hledání objevili u Chersonesu u Černého moře, odkud se je rozhodli přenést do Říma. Jejich cesta s ostatky vedla i přes Jasenici, kde byl později zbudován kostel zasvěcený tomuto světci a mučedníkovi.

Kdo byl sv. Kliment (Klement)? Byl v řadě čtvrtým biskupem římským a jeho episkopát se datuje léty 89 až okolo 97. Znal osobně apoštoly Petra a Pavla a prožil kruté pronásledování křesťanů za císaře Nerona. Byl papežem velmi slaveným. Podle jedné z legend ho císař Traianus poslal do vyhnanství na pobřeží Černého moře. Tam se v Chersonesu setkal se stovkami křesťanů odsouzených k lámání mramoru a pomohl jim zázračně z velké nouze o vodu. To zapůsobilo na pohany, kteří se nechali pokřtít. Císař se to dozvěděl a odsoudil je k smrti utopením. Křesťané jeho tělo vylovili a pochovali. Ostatky byly uloženy v jedné kapli, kde je bratři Konstantin a Metoděj objevili a přenesli do chrámu sv. Klementa v Římě (Konstantin zde přijal řeholní jméno Cyril).

Vraťme se však k samotné korouhvi (přesněji korouhvičce). Plechová jednostranná korouhev je vysoká asi tři čtvrtě metru a široká asi 30 cm. Postava světce s dvojramenným křížem (může se jednat o sv. Klimenta) je z jedné strany snýtovaná a spoje z druhé strany jsou zapájeny. Nedá se přesně určit, jestli se korouhev, která je pomocí ok upevněna na tyči či hromosvodu, otáčí (v době naší návštěvy se neotáčela). Je natřena zelenou a žlutou barvou.

Objev korouhvičky na věži jasenického kostela potěšil a korouhvička se zařadila, vedle oslavanské a budišovské, ke korouhvím, které poměrně nedaleko od sebe zdobí věže tří zmíněných kostelů.

Karel Pavlíček
Fotografie archiv autora

Čerpáno z encyklopedie Wikipedie

Z deníku V

Do romské rodiny přišel reportér TV Nova s kameramanem. V kuchyni probíhal rozhovor s ženou, jehož součástí bylo vyplácení sociálních dávek. Najednou ve dveřích objevil manžel, cosi nesrozumitelně říkal a zároveň se snažil koštětem kameramana vystrčit ven. Reportér na nic nedbal a pokračoval v rozhovoru. Výsledkem bylo šermování rukou a koštětem, které bylo vidět snad všude. Vše ukončila žena, která návštěvu rázně vykázala za dveře. Při bližším záběru na muže s koštětem jsem měl pocit, že vidím bezbranné ptáče, které se vyjeveně dívá a jediné, čeho je schopno, je syčet na dva doslova vetřelce a tím si bránit své teritorium.

17. 11. 2011, večerní zprávy TV Nova

Anděl strážný

Při sjíždění ze státní silnice Velké Meziříčí-Třebíč na Hodov se před námi objevila hustá mlha, nebylo vidět doslova ani na krok, i přes to, že jsem snížil rychlost na minimum. Ani nevím, jak se to stalo, v jedné chvíli jsem se přistihl, že se modlím k andělu strážci (musím se přiznat, že to před jízdou dělám málokdy).

Při sjíždění k Hastrmánku jsem v té bílé tmě najednou uviděl stín. Po pravé straně, téměř na kapotě auta, jsem spatřil notně opilého mladíka, který se znenadání objevil ve středu silnice. Setkání to bylo tak nečekané, že jsem prakticky nestačil zareagovat. Ke srážce naštěstí nedošlo a rozevlátý mladík mezitím zmizel někde v mlze. Po zbytek cesty jsem se z toho dával dohromady.

Když jsem šťastně dojel domů, na dvorku jsem si vzpomněl na anděla strážce.

Večer 1. 1. 2011

„Prožil jsem doposud život plný a naplněný, a co přijde – všechno dobrý a pokud bude pořád takovej pokoj, budu rád.“

Akademický sochař Petr Váňa, Uchem jehly 15. 1. 2011

Velikonoční říkanka, která přišla poštou

Utíká k vám slepička, nese krásná vajíčka.

Popřeje vám pěkné svátky, pak na dvorek se vrátí zpátky.

9. 4. 2012

Při vycházení z kostela po mši svaté na velikonoční pondělí povídá jedna paní druhé: „Ešče, že už je po těch svátkách!“

Velikonoční pondělí 9. 4. 2012

Při cestě na oslavu padesátých narozenin mého bratránka, v několika kilometrech vzdálené vesnici, míjím mého známého Láďu: „Laďo, snad nezmoknu.“ Láďa se na mne chvíli dívá a najednou povídá: „To tam jedeš na tomto trakači?“

18. 5. 2012, 16.30 hod

Na prohlídku zoologického depozitáře budišovského zámku přijelo asi dvacet mentálně postižených dětí se svými opatrovníky. Ti si děti rozdělili a chystali se na prohlídku. Hned na začátku si mladý Róm vzal ruku paní Boženky (oba byli mentálně postiženi), a že ji povede on. Vždycky, když se blížili k nějaké vitrině, oslovil Boženku: „Jé podivé, to je pěkný (co, pojmenovat nedokázal).“ Boženka měla většinu času oči sklopené, občas je zvedla a pronesla něco nesrozumitelného. Takto ji prováděl, se svým osobitým komentářem, celou expozicí, až dolů ke vstupním dveřím, kde její ruku pustil a Boženka šla již sama. Zámek se stal na chvíli svědkem lidské radosti a možná i štěstí.

7. 6. 2012

Naše známá, když viděla, jak se kočka drží předními pacičkami ruky manželky, říká: „To je, jak kdyby se Vás držela ručičkama.“

10. 6. 2012

Jedeme cestou od vlakového nádraží, směrem k rybníku Pyšelák. V místech, kde se železniční trať dostává pod úroveň terénu, se míváme s vlakem, nutno dodat, že s vlakem bez cestujících, který zanedlouho zmizel v lese u Kojatina. V té chvíli jsem si v duchu říkal, je dost možné, že tam cestují duše všech těch, kteří roky jezdili vlakem do práce a nyní již mezi námi nejsou – proč by tam jinak ten vlak jel?...

22. 10. 2012

V dokumentu zabývajícím se plastickými operacemi se zaměřením na odsávání přebytečného tuku, tzv. liposukci, je rozhovor s dívkou, která se chystá na tuto operaci. Dívka má přebytečný tuk především nad svými boky, který jí vytváří tzv. pneumatiky. Hned na samém začátku se redaktor podivuje, proč se k operaci odhodlala a zda si je vědoma toho, že si chce nechat odstranit tzv. „madla lásky“. Nechápatý pohled vzápětí střídá „huronský“ smích obou.

8. 1. 2013

Při prohlídce na budišovském zámku upozorní jedna z návštěvnic na chybějících asi pět exponátů ve vitrině. Dostává se jí odpovědi, že byly zapůjčeny na výstavu v Brně. Vzápětí přichází další otázka: „A proč tedy nezlevníte vstupné?“ Průvodkyně při vědomí, že je na zámku přes pět tisíc položek, se přistihuje, že jí nedokáže odpovědět.

5. 5. 2013

Na hřbitově

U jednoho z hrobů stojí rodiče s malým synem. Ten po chvíli ukazuje před sebe a ptá se: „Tam je naša bábička?“ Maminka se k němu otočí: „Ano, tam je moje babička... a víš co, pomodlíme se za ni.“

Na seslání Ducha Svatého 19. 5. 2013; 9.15 hod

V pořadu Krásný ztráty Michala Prokopa se obrací spisovatelka Petra Hůlová na literárního kritika a publicistu Antonína Jaroslava Liehma (nar. 1924) – Já se díky dnešní uspěchané době vašeho věku nedožiji a na druhé straně bych se ho ani dožít nechtěla. A. J. Liehm se na ní otočí a říká jí – Ani já vám to nepřeji...

30. 5. 2013

Karel Pavlíček

Okrsek č. 1 – Budišov

Okrsková soutěž – Rohy 26. 5. 2013

Soutěž pořádána k 115. výročí založení hasičského sboru

Utkalo se 20 družstev všech kategorií

Výsledky dle kategorií

Muži do 35 roků:

1. Kamenná (podruhé obhájila putovní pohár)
2. Nárameč
3. Hodov
4. Mihoukovice
5. Studnice

Muži nad 35 roků:

1. Hodov
2. Rohy

Ženy:

1. Budišov (poprvé získal putovní pohár)
2. Kamenná
3. Nárameč
4. Hodov

Ženy nad 35 roků:

1. Mihoukovice

Mladí hasiči

Kategorie starší:

1. Studnice (podruhé obhájily putovní pohár)
2. Hodov
3. Nárameč

Kategorie mladší:

1. Mihoukovice
2. Hodov
3. Studnice
4. Nárameč

Jako ukázka, tzv. příprava

1. děti z MŠ Nárameč

V soutěži mužů se o poukaz na živé sele utkala tři družstva s nejlepšími časy ze základního kola. Vítězné družstvo Kamenné odjelo na jinou soutěž, takže se utkala mužstva z 2., 3. a 4. místa. Poukaz na sele získalo mužstvo z Nárameče.

Jan Pavlíček

Překvapení SDH Budišov

Tým hasiček z Budišova začal sezonu úspěšně. Na okrskových závodech v Rozích se hasičky („šnečky“) umístily na prvním místě a zároveň získaly putovní pohár. Na „oblasti“ se taktéž umístily na prvním místě, a to jak v požárním útoku, tak i ve štafetě. V letošním roce začaly „šnečky“ běhat Třebíčskou ligu, kde jsme zatím na druhém místě žebříčku.

Našimi výkony v letošní sezóně jsme překvapily nejen ostatní týmy, ale především samy sebe. Tímto bychom chtěly poděkovat za velkou podporu našemu sponzorovi, masérovi, technikovi, pokladníkovi a hlavně trenérovi Pavlu Tesařovi (Pařkovi) a dále našim sponzorům, bez kterých bychom nebyly tam, kde jsme.

Naši sponzoři: Městys Budišov; Urban Petr, B-stav; Tesař Pavel, Elektromontáže; Rybníček Martin, zemní práce; Slabý Josef, stavebnictví; Nahodilová Mirka, účetnictví; Ležákovo pekařství; Man Jiří, prodej traktorů; Doležal Milan, kovoobrábění; Chytka, s. r. o, prodej střešních krytin; Křivý Karel, sádrokartony; Jaša Pavel, truhlářství; Svoboda Petr, atletika; Zahradnictví Molnár; Ondráček Josef, prodej MOS; Autodoprava Žák; BS-IMEX a Kašpar David, Tvůj fotograf.

Sedící zleva: Michaela Hortová; Žaneta Slabá; Zuzana Pátková a Kateřina Syrová
Stojící zleva: Věrka Navrátilová; Pavel Tesař; Marie Chromá a Petra Mrňová

Tým „šneček“ Budišov

Pověst z Hodova

Každé dítě tady ví, že Hodov leží jen pár kilometrů od svého většího souseda Budišova. Je daleko mladší, první zmínka se datuje z roku 1349. Z věže budišovského kostela ale není vůbec vidět, stejně jako Kundelov, na rozdíl od dalších sprátených budišovských satelitů Náměče, Kojatína či Studnic. Ty máme, my, Budišováci, historicky pěkně pod kontrolou. Ale Hodov leží za vysokým hřebenem Brců, a tak raději ve svém věku jedu na kole po rovině do Náměče a Doubravy, než abych se pachtil v potu tváře do kopce. Ale cesta je tam hodně lesem, kolem Hastrmánku, takže je to krásna – ostatně jako všude u nás na Budišovsku.

Hodov leží snad v ještě méně úrodné, žulovité krajině, než Budišov. Ten má aspoň rovné Nivy anebo pláně polí směrem ke Spáleninám. Až do základů některých domů se tady cpe to žulové podloží. Pole jsou „posypána“ typickými kopečky, drahokamy naší horácké krajiny, s žulovými balvany, vichry pokřivenou borovicí či šípkovými keři. A pod nimi tak opojně voní mateřidouška, kamarádka pasáčků.

I když jsou jeho obyvatelé pracovití a skromní, jeden čas v daleké minulosti nemohli ani uživit svoje rodiny. Neurodilo se na polích, i tráva pro krávy a kozy poschla, rybník na náměstí samé bahno a na jaře se nedařilo ani mladým kuřátkům. Mladí králíci v králikárnách skromných domků umírali, jako od moru. Bída dolehla na horáckou krajinu.

Nemůžeme platit desátky“, vzkázali zoufalí hodovští sedláci vrchnosti. „Neuživíme naše děti, nemáme obilí ani pro ně, ani na prodej. A naše kravky jsou jen kost a kůže, protože bylo hrozné sucho a tráva uschla“. Tak otevřeně vysvětlovali výběrčímu desátků svou nedobrou situaci.

Ale ten se zachoval cynicky a nadutě, stejně jako francouzská královna Marie Antoinetta o mnoho století později, v roce 1789. Když se pařížský lid hladem bouřil, že nemá ani suchý chleba, vzkázala jim ze svého přepychového paláce: „Když nemají na chleba, ať jedí koláče“. Vůbec mi není jasné, jak se ten arogantní způsob jednání k ní do Paříže dostal až z malého Hodova!

Nařízení vrchnosti na sebe nenechalo dlouho čekat. A bylo kruté. Na Hodov byl uvalen potupný trest, klatba z neplacení desátku vrchnosti. A vyhlásili toto nařízení: „Všichni zemřelí obyvatelé Hodova budou pochováni za vesnicí na „kerchůvku“ po dobu jednoho roku. Pokud se do roka a do dne nestane náprava, stihne Hodov ještě větší trest!“

Hodovští byli zaskočení. Jak je to nespravedlivé, jak je ten svět k nám i našim podvyživeným dětem nemilosrdný! V potu tváře dřeme na svých políčkách, k Bohu pokorně se modlíme za bohatší úrodu, která nás uživí. Když nepracujeme na polích, pleteme z vrbového proutí pro přívýdělek košíky. Všechno marno! To si se zlobou v hlase říkali hodovští rolníci, s pláčem se navzájem svěřovaly jejich udřené manželky.

Ale dopadlo to všechno jinak. Dobří duchové Horácka nemohli dopustit takovou nespravedlnost, takové ponížení svých obyvatel. Ten rok našťěstí v Hodově nikdo neumřel. Skoupá horácká příroda se postarala o bohatou úrodu, hojnost trávy a sena na zimu pro dobytek. I vrchnost se poučila a desátky snížila.

Od té doby prošlo Hodovem mnoho dobrého i zlého. Ale život tam nebyl nikdy snadný. Můj tatínek mi vyprávěl, že když chodívali hodovští do Budišova do školy, na vlak, nebo do kostela, celou cestu prý šli pěšky a boty si obuli až u kolejí, aby se jim lidé nesmáli. Tak byli chudí, že si nechtěli boty dlouhou cestou zničit. Našťěstí je ta doba pryč i s výhrůžkami s pochováváním na „kerchůvku“, a ne na budišovském hřbitově. I s vymáháním desátků už tady nikdo strašit nebude...

Věnováno obyvatelům spráteného Hodova a panu Aloisu Pospíšilovi, spolužákovi ze ZŠ.

Ing. Rostislav Tesař

Hasiči Valdíkov – od minulosti po současnost

Na počátku 20. století, kdy docházelo nejčastěji k zakládání hasičských sborů v okolních obcích, se tato možnost v naší obci nevyužila. Důvody je dnes již těžko zjišťovat, snad lze jen odkázat na zápisy z jednání zastupitelstva obce z období první republiky, ze kterých se dozvídáme, že v obci není třeba zřizovat hasičský sbor, protože tuto potřebu zajistí sbory z okolních obcí. Obec však také těmto sborům, a to konkrétně Hostákovu a Nárámči, finančně přispívala. Při několika málo požárech, které zde v obci byly, zde také tyto sbory zasahovaly. Ta pravá a vhodná chvíle pro založení sboru přišla až v roce 1975. Bylo to dáno likvidací požárního sboru v obci Skryje, poblíž atomové elektrárny Dukovany, který byl zrušen současně s celou obcí, která byla nucena stavbě této elektrárny ustoupit. Pan Květoslav Jurek, jakožto tehdejší pracovník na této stavbě, který má k naší obci určitý vztah, protože odtud pochází jeho manželka, kolem sebe soustředil skupinu nadšenců, která zajistila vše potřebné, aby zde došlo k založení sboru. Základní vybavení bylo k dispozici, a to motorová stříkačka PPS-8 s nástavbou a s patřičným vybavením. Byly pořízeny i uniformy a činnosti sboru již nic nebránilo v cestě. Sám iniciátor byl zvolen do čela sboru pod tehdejším názvem Svaz požární ochrany jako předseda všemi 22 zakládajícími členy dne 16. 5. 1975.

80. léta – Zleva: Pavlíček Jan, Hospůdka Zdeněk, Runkas Karel ml., Perna Zdeněk, Runkas Karel st. a Tůma František

Zakládající členové:

Jurek Květoslav, Pavlíček Jan, Runkas Karel, Janko Jaroslav, Káfuněk Josef, Dvořák Jaroslav, Perna Zdeněk, Otoupal Jan, Koš Karel, Smrčka František, Ujčík Josef, Tůma František, Hájek Jaroslav, Suchánek Augustin, Runkas Karel ml., Runkas Luboš, Dvořák Jaroslav ml., Dvořák Vlastimil, Klusáček Zdeněk, Smrčka František ml., Hospůdka Jan a Čech Josef.

Jako zbrojnice sloužil brigádně adaptovaný prostor v domě číslo popisné 4 u Němců, který byl v tehdejší době v užívání JZD Budišov. Prvním velitelem byl zvolen Koš Karel, strojníkem Hájek Jaroslav, prevence připadla Runkasu Karlovi st., a funkce hospodáře a pokladníka panu Smrčkovi Františku st. Druhý rok po založení bylo v měsíci květnu uspořádáno okrskové cvičení okrsku Budišov, kam náš sbor správou připadl, pod tehdejším Škorpíkovým mlýnem u Opatského rybníka. Naše mužstvo zde ještě necvičilo, ale sbíralo zkušenosti a zajišťovalo celou akci. Ještě v témže roce nově založený sbor zasahoval při dvou lesních požárech v blízkosti obce. Postupem času docházelo k personálním změnám a předsedu Jurka ve funkci vystřídal Perna Zdeněk. Post velitele převzal Hájek Jaroslav a funkci strojníka byl v roce 1977 pověřen Pavlíček Jan, který v době založení sboru vykonával základní vojenskou službu. Po Zdeňkovi Pernovi krátký čas vykonával funkci starosty sboru Klusáček Zdeněk. Prevence přešla na Runkasa Karla ml., velitelem se stal Otoupal Jiří. V roce 1979 se podařilo získat terénní automobil M-461 zvaný Gaz, který byl po generální opravě a ve vlastnictví sboru byl až do roku 1998. Ten byl obcí Valdíkov, jakožto majitelem, odprodán a bylo pořízeno nové terénní auto ARO-240, které vlastní sbor doposud. V roce 1990 se podařilo zakoupit motorovou stříkačku PPS-12 z tehdejšího podniku Jitex Písek, provoz Týn nad Vltavou. Nebyla nová, avšak po opravě a ve velice dobrém stavu. Byla pořízena včetně nástavby i s příslušenstvím. Rok 1989 se v důsledku změny politického systému v naší republice dotkl i našeho sboru, nejen tím, že jako všude jinde došlo ke změně názvu z dřívějšího Svazu požární ochrany na Sbor dobrovolných hasičů. Stali jsme se také členy „Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska“, což je republikový název pro majoritní většinu hasičských sborů v České Republice. V rámci napravování vlastnických stavů byla zadaptovaná zbrojnice v čísle popisném 4 navrácena původnímu vlastníku a bylo proto nutno vybudovat nové prostory pro uskladnění techniky. Naskýtala se jediná možnost – to adaptace stávajícího objektu bývalé stodoly na čísle popisném 8, nynějším objektu obce. Během dvou let zde byla technika provizorně uložena a zároveň probíhala rozsáhlá rekonstrukce, kterou financovala obec Valdíkov. Díky brigádnické činnosti členů sboru byla v roce 1996 dokončena. V roce 1990 bylo založeno družstvo mladých hasičů, které se průběžně a každoročně zúčastňovalo různých soutěží ve hře Plamen, což obnášelo podzimní branný závod a jarní soutěž v požárním sportu. Toto družstvo mladých hasičů je aktivní do současné doby pod vedením svých vedoucích postupně Jiřího Otoupala, Jaroslava Hájka ml., Michala Svobody až po současné opětovně Jiřího Otoupala a Karla Blažka. Družstvo dosahovalo a dosahuje na naše skromné poměry velice dobrých výsledků. V roce 1995 bylo založeno družstvo žen, které se v uvedený rok při požární soutěži, konané v naší obci u příležitosti 20. výročí založení sboru, velice dobře uvedlo. Jeho činnost pokračuje doposud. Družstvo našich mužů se každoročně zúčastňuje pravidelné okrskové soutěže, následně oblastních soutěží a dříve i okresního kola.

Hasičské cvičení Hodov 1977

Zleva: Perna Zdeněk, Smrčka František ml., Tůma František, Hospůdka Zdeněk, Otoupal Jan, Smrčka František st. a Pavlíček Jan

Zadní řada zleva: Smrčka František ml., Hájek Jaroslav, Runkas Karel ml., Klusáček Zdeněk, Tůma Aleš, Macháček Libor, Otoupal Jiří a Perna Petr
V popředí zleva: Tůma Víťa a Zdeněk Perna

Valdíkovští „staří páni“ – zleva Blažek Karel, Vejmelka Jan, Němec Ondřej, Perna Zdeněk, Hájek Miloslav a Perna Petr

Zadní řada zleva: Svoboda Michal, Tůma David, Macháček Libor, Pavlíček Jan ml., Koš Karel, Čurillová Andrea, Suchánek Petr, Smrčková Zdeňka, Bouzková Michaela, Klusáčková Radka, Pernová Pavla, Němcová Bronislava a Pavlíček Jan

V popředí zleva: Pavlíčková Zuzana, Pernová Lucie, Suchánek Pavel, Vejmelka Ivan, Smrčka František, Macháčková Jana a Smrčková Jaroslava, Koptíková Slávka a Hortová Zuzana

80. léta – zleva Smrčka František, Hájek Jaroslav, Pavlíček Jan, Runkas Karel, Klusáček Zdeněk, Perna Zdeněk, Tůma Aleš, Macháček Libor, Otoupal Jiří a Perna Petr

Mladí hasiči – 90. léta

Zadní řada zleva: Pavlíček Jan st., Nováček Libor, Smrčka František, Hortová Veronika, Perna Petr, Vejmelka Ivan, Smrčková Jaroslava, Pavlíček Jan ml., Smrčková Zdeňka a Pernová Helena
 Přední řada zleva: Vejmelka Jan, Eliáš Jiří, Perna Michal, Eliášová Lucie, Němcová Vendula, Nováčková Martina, Němcová Bronislava a Pernová Sabina
 Ležící: Pernová Lucie a Koptík Tomáš

Za dobu trvání sboru jsme aktivně zasahovali při několika požárech, které se v okolí obce vyskytly. Pro zásahovou činnost je sbor vybaven vším potřebným vybavením a výstrojí, které jsou až na několik výjimek ve vlastnictví obce Valdíkov a sbor je užívá. Jsou zde dvě motorové stříkačky PPS–12 a PPS–15, včetně jedné kompletní nástavby, což je pojízdný podvozek se vším vybavením. Terénní auto ARO–240 zajišťuje potřebnou dopravu. Sbor vlastní také deset kusů nových vycházkových uniforem, osm kusů pracovních obleků PS–2 včetně odpovídající pracovní obuvi, pět kusů zásahových speciálních obleků BUSHFIRE–CZ a k tomu odpovídající obuv.

Zdejší hasičský sbor je hybnou pákou veškerého dění v obci, hlavně co se týče brigádnické činnosti a pořádání různých kulturních akcí, jako masopust, taneční zábavy a různé akce pro děti.

Použitá literatura: 910 let obce Valdíkov, 2011

Současné vedení sboru je tohoto složení – stav k 1. 1. 2011

Starosta	Čurilla Pavel
Zástupce	Tůma František
Velitel	Suchánek Petr
Hospodář	Nováček Libor
Strojník	Vejmelka Ivan
Vedoucí mládeže	Otoupal Jiří a Blažek Karel
Vedoucí družstva žen	Pernová Helena
Revizor	Zelničková Blanka
Referent – muži nad 35 r.	Perna Zdeněk

Členskou základnu sboru v současnosti (k roku 2011) tvoří 47 členů, kteří uhradili členské příspěvky. To je v přepočtu vlastně každý druhý občan této obce.

Jan Pavlíček

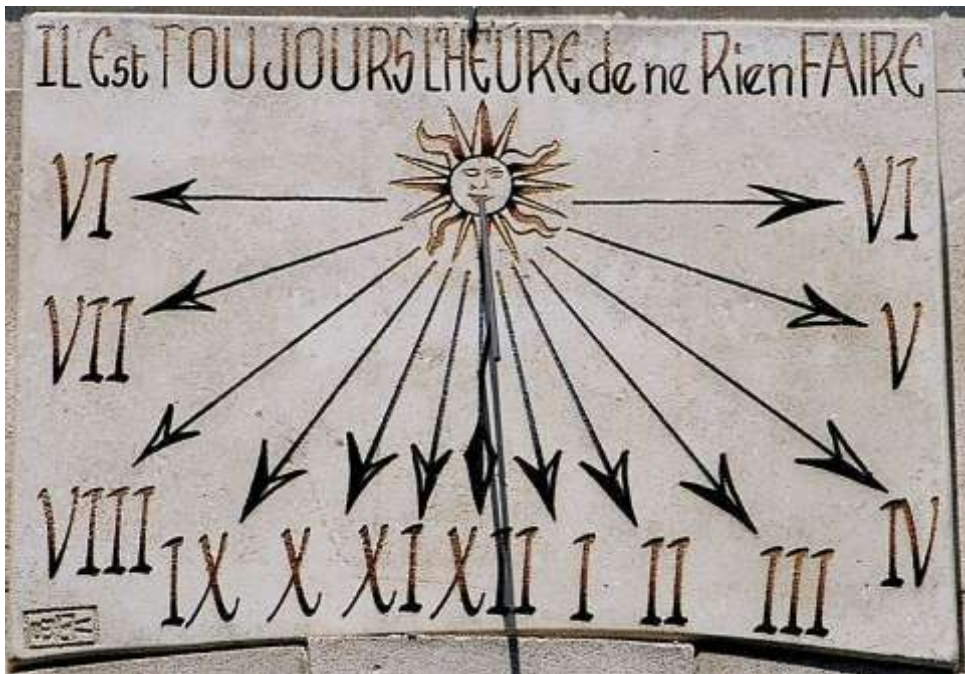
Týden

Přiměřenou jednotkou času je den. Poznání, že úkazy ve světě vnějším jsou v jakémsi pořádku, a potřeba vzájemného dorozumění ve společenském životě způsobily, že člověk uvědomiv si pravidelné střídání dne a noci, počal dny počítat a dělit.

Týden začal být užíván ve starém Orientu. V oblastech s rozptýleným osídlením, kdy obchodní styk nebyl veden každý den, byla důležitá dohoda mezi zemědělci a spotřebiteli ohledně dne, kdy se budou vzájemně setkávat, zvláště pokud cesta na trh trvala několik hodin nebo dnů. Název pro týden je v mnoha případech shodný s pojmenováním „tržního dne“.

První počítání dnů bylo spojeno s počtem prstů. Každý den odpovídal jednomu prstu. Tak se došlo k pětidennímu týdnu, jako vyšší časové jednotce. Jinou formou „prstového“ týdne byl týden desetidenní, podle počtu prstů na obou rukou. Posledním útvarem přirozeného vývoje prstového týdne používajícím i prsty u nohou byl týden dvacetidenní. Takového týdne užívali obyvatelé Mexika a sousedství.

Pětidenního týdne užívali původně v Mezopotánii, staří Peršané, na Skandinávském severu, Javané, Lampangové na Sumatře, Indové dělili měsíc na 3 pětidenní týdny „jasné“ (od novu do úplňku) a 3 „temné“ (od úplňku do novu). Desetidenního týdne užívali Egypťané, Číňané a staří Římané.

Sedmidenní týden vznikl v Babylonii ve 4. stol. n. l., jako důsledek astronomického pozorování a představ, že děje ve světě jsou způsobovány vlivy nebeských těles. Dny a božstva byly založeny na sedmi světelných tělesech neboli „světlech“ viditelných pouhým okem (Slunce, Měsíc a pět viditelných planet). Lunární kalendář, patrně nejstarší, je založený na pozorování měsíčních fází. Jeho hlavní výhoda je v tom, že měsíční fáze je zřetelně vidět. Rozdělením měsíčního cyklu na čtvrti vznikne (přibližně) sedmidenní týden, v němž se jednotlivé dny daly přiřadit hlavním nebeským tělesům a božstvům, jak o tom dodnes svědčí např. název pro sobotu, neděli a pondělí v angličtině či pondělí až pátek ve španělštině (2. pád od slova Jupiter = Jova):

Den Slunce – neděle; den Měsíce – pondělí; den Martův – úterý; den Merkurův – středa; den Jupiterův – čtvrtek; den Venušin – pátek; den Saturnův – sobota.

Z Babylonie se šířil planetový týden vítězně na všechny strany. V Egyptě objevují se první málo určité stopy astrologie r. 400 př. Kr., ve stejnou dobu rozšířil se planetový týden v Indii. Používání čínského sedmidenního týdne lze vysledovat zpět do roku 600 n. l., kdy se sem babylonský pojem sedmi „světelných“ rozšířil.

Různé skupiny obyvatel Římského impéria postupně přebíraly sedmidenní týden, zvláště ty, které trávily hodně času na východní části říše jako např. Egypťané, kde se

sedmidenní týden používal. V občanském životě byla v Římě totiž obvyklá osmidenní období, která vznikala z každodenní práce. Každý osmý den přicházeli rolníci z okolí Říma do města na trh a vyřídit si své záležitosti.

Hebrejský a později křesťanský a muslimský sedmidenní týden odpovídá biblickému příběhu o stvoření, ve kterém Bůh vytvořil svět během šesti dnů a poté sedmý den odpočíval. Jak se společenství raných křesťanů rozvíjelo, začalo se od původního židovského společenstva odlišovat např. i v tom, že zatímco u Židů připadal hlavní svátek na sobotu, u křesťanů na neděli. V některých zemích jako Irán je víkend pouze jediný den (pátek) a týden začíná sobotou. Jiné muslimské země mají víkend ve čtvrtek a v pátek. Biblický sabat trvá od pátečního západu slunce do sobotního slunečního západu. Podle gregoriánského kalendáře má týden sedm dní, původně počítaných v pořadí neděle, pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek a sobota.

Názvy dnů týdne v různých jazycích

česky	anglicky	německy	francouzsky	španělsky	italsky	rusky
pondělí	monday	montag	lundi	lunes	lunedí	понедельник
úterý	tuesday	dienstag	mardi	martes	martedì	вторник
středa	wednesday	mittwoch	mercredi	miércoles	mercoledì	среда
čtvrtek	thursday	donnerstag	trimestre	jueves	giovedì	четверг
pátek	friday	freitag	vendredi	viernes	venerdì	пятница
sobota	saturday	samstag	samedi	sábado	sabato	суббота
neděle	sunday	sonntag	dimanche	domingo	domenica	воскресенье

Systém sedmidenních týdnů se dnes používá u většiny lidských kultur. V dřívějších kulturách byly pozorovány i týdny jiné délky. V římské říši se do císařových dob nepoužíval žádný týden, ale kalendy, nony, idy a terminalie a to až do roku 321 n. l., kdy byl nastolen křesťanský týden s nedělí jako oficiálním dnem odpočinku. Pětidenní a třináctidenní týden měli Aztékové. Aztécký kalendář se řídil slunečním rokem a nazýval se xihuitl (u Mayů haab). Obsahuje 18 měsíců po 20 dnech a 5 zvláštních dní, které byly považovány za nešťastné, v těchto pěti nešťastných dnech se nesmělo pracovat. Každý měsíc měl 4 týdny po 5 dnech. Poslední den v týdnu (tianquiztli) byl dnem veřejného trhu, dnem svátečním a dnem odpočinku. Týdny tak obsahovaly dohromady za rok 288 pracovních dnů a 72 tianquiztli. Existoval ještě druhý, svatý kalendář o 260 dnech, nazývaný tonalpohualli, který byl používán ke věštění. Měl délku 260 dnů a byl rozdělen na 20 týdnů po 13 dnech. Každý den byl zasvěcen jednomu bohu nebo bohyni. Osud člověka závisel na tom, zda se dni jeho narození připisovaly dobré nebo špatné vlastnosti. Tak např. den „Sedm dešťů“ byl dnem výhodným, zatímco den „Dva králíci“ oproti tomu dnem špatným.

Charakteristickým znakem křesťanského týdne je dominantní postavení neděle v liturgii. Týden byl pokládán mezi Židy za posvátný pojem vzhledem k zákonu ohledně odpočinku o sabatu. Raní křesťané převzali jeho používání zprvu v židovské podobě s číslovanými dny beze jmen, včetně sabatu. Neděle, „první den týdne“, brzy nahradila sabat jako den náboženského svátku (den Páně ve francouzštině, španělštině a italštině, den Vzkříšení v ruštině). V každoročním kalendáři si týden vždy udržoval význam, je to možné zvláště poznat u bohoslužeb v týdenním dělení žaltáře (kniha, která obsahuje žalmy).

A nakonec týden v číslech:

1 týden = 7 dní = 168 hodin = 10 080 minut = 604 800 sekund (s výjimkou přechodu na letní čas a zpět)

1 rok = 52 týdnů + 1 den (2 dny, je-li rok přestupný)

1 týden = 23 % průměrného měsíce

Použitá literatura:

Výstřižek z novin přilepený ve farní kronice

Encyklopedie Wikipedie

Karel Pavlíček

Na trati

Nejsem sice žádný čundrák, abych jezdil dobytčáky, jak se to vidí v kovbojkách, ale řízením osudu jsem musel jet vlakem. A tak jsem se octnul na trati Studenec – Brno, osobní vlak, příjezd na hlavní nádraží v 18.30.

Vlaky nejezdím, a tak jsem byl příjemně překvapen zjištěnou skutečností. Vlak od Třebíče přijel na čas. Ve voze bylo příjemně teplo, tmavomodře potažené sedačky byly pohodlné, dostatečné osvětlení ke čtení. Display nade dveřmi ukazoval stanice i čas. A k tomu ještě hlasatel do tiché jízdy oznamoval téměř básnický v rýmech: „Příští stanice Tetčice“. „Následuje stanice Střelice“.

Vzpomněl jsem si na doby dávné, kdy po této trati jezdily kouřící lokomotivy, sedělo se na dřevěných lavicích a vlak vydával hrozný hluk. Topení buď netopilo, nebo bylo zase příliš vedro. Večer létaly z komínu lokomotivy červené saze, od kterých se často umazali i cestující. Pravda, jízdenka stála pár korun, ale dnes si za ten komfort musíme připlatit.

Do Brna jsme přijížděli na čas. Z dálky už byl vidět a vítal nás osvětlený Petrov a trochu v pozadí i Špilberk a už se ozvalo: „Konečná stanice Brno, zde vlak jízdu končí“. Jakoby se z páteho nástupiště ještě někam mohlo jet, že jo!

Když jsem vyšel z nádraží, moje město zářilo tisíci světly. A při čekání na šalinu se rozezněly snad všechny zvony brněnských kostelů...

Ing. Rostislav Tesař

Rodný kraj

To chválím, když je někdo přímo vodněkud

(Jaroslav Hašek – Osudy dobrého vojáka Švejka)

Každý jsme odněkud. Místo narození máme zapsáno v dokladech. Jen se někdy neshoduje s tím, odkud přímo jsme. Hodně Budišováků se považuje za budišovské rodáky, ale jako místo narození mají zapsáno Třebíč, nebo ještě něco jiného. Pochopitelně, většinou se narodili v nemocnici. Ti, kteří spatřili světlo světa v sanitce cestou do nemocnice, možná mají místo narození uvedeno nepřesně (kdo by v takové chvíli podrobně zkoumal, kde zrovna přesně probíhala hranice obce).

Když se v dotazníku posledního sčítání lidu (2011) objevil dotaz na *obec trvalého bydliště matky v době narození*, někteří méně chápatí občané se zamýšleli nad tím, cože to na nich ten stát chce vědět, ba se i rozčílovali a protestovali. A přitom je to jeden z nejdůležitějších údajů v životě člověka. Dokumentuje totiž *rodiště* toho občana (tedy *rodný dům*), na rozdíl od *místa narození*, které může být v Tramtárii. A tak občan Budišova má *rodiště* v Budišově, i když se narodil třeba v sanitce na hranici mezi Nářamčí a Trnavou, takže v dokladech má *místo narození* kdovíjáké.

Rodiště je velmi důležité. Například herec Miroslav Donutil se narodil v Třebíči, a ačkoliv tam žil pouhý rok, už mu to nikdo neodpáře. Já pocházím z Boroviny (obec Třebíč), stejně jako Peca (herec Jiří Pecha – už tehdy jsme mu tak říkali, Polívka není autorem té přezdívky). U všech nás jmenovaných se místo narození shoduje s rodištěm. Nikoliv tak u budišovského atleta Petra Svobody, který má zapsané místo narození Třebíč, ale vždy tvrdil a dbal na to, aby reportéři hlásali, že pochází z Budišova.

Dříve se rodilo většinou doma, takže slavné osobnosti mohou mít na svém rodném domě, pokud se dochoval, pamětní desku. Jestli v budoucnu budou pamětní desky na porodnicích, těžko říci.

To bychom měli rodiště. To u některých (např. Zlín) může být také hádankou, ale u Budišova to není problém (mohl to být dříve Budischau, protože jsme byli součástí státních útvarů německy mluvících představitelů). Jinak je to s rodným krajem. Jistě, tímto souslovím rozumíme kraj v okolí našeho rodiště. Ale je to Budišovsko, Třebíčsko, Vysočina, Horácko, Podhorácko, nebo co to vlastně je? Exaktně za rodný kraj můžeme považovat kraj, případně okres, ve kterém leželo naše rodiště v době našeho narození. Ale tento údaj se v průběhu dějin hodně měnil. A vůbec nejvíce proměn prodělal název státního útvaru na území dnešního Česka (o tomto pojmenování se vedlo také mnoho diskusí). Následující přehled dá odpověď těm budišovským rodákům, kteří chtějí podle data narození vědět, ve kterém kraji či okrese vlastně měli rodný dům (u místa narození si to musí najít sami, ale tam nelze mluvit o rodném kraji). U označení *obec* a *městys* se nejedná o přesné hodnoty, neboť jejich udělování nebylo vždy oficiální.

1714	Budischau, Habsburgermonarchie (habsburská monarchie), Markrabství moravské (Markgrafschaft Mähren), Iglauer Kreis (Jihlavský kraj)
1782	Budischau, Habsburgermonarchie (habsburská monarchie), země Moravskoslezská (Land Mähren-Schlesien) Iglauer Kreis (Jihlavský kraj)
1804	Budischau, Kaisertum Österreich (Rakouské císařství), země Moravskoslezská (Land Mähren-Schlesien) Iglauer Kreis (Jihlavský kraj)
květen 1850	Budischau, Kaisertum Österreich (Rakouské císařství), Markrabství moravské (Markgrafschaft Mähren) Brünner Kreis (Brněnský kraj), okresní hejtmanství Třebíčské
1855	Budischau, Kaisertum Österreich (Rakouské císařství), Markrabství moravské (Markgrafschaft Mähren) Iglauer Kreis (Jihlavský kraj)

- únor 1861 Budischau, Kaisertum Österreich (Rakouské císařství)
Markrabství moravské (Markgrafschaft Mähren), politický okres Třebíč
8. 6. 1867 Budišov, (Budischau), Österreich-Ungarn (Rakousko-Uhersko)
Markrabství moravské (Markgrafschaft Mähren), politický okres Třebíč
28. 10. 1918 Budišov, Republika československá
Země moravská, politický okres Třebíč
29. 2. 1920 Budišov, Republika československá
Země moravská (navržená župa jihlavská neplatná), politický okres Třebíč
- 1928 městys Budišov, Republika československá
Země moravskoslezská, politický okres Třebíč
1. 10. 1938 městys Budišov, Česko-Slovenská republika
Země moravskoslezská, politický okres Třebíč
15. 3. 1939 Budischau (Budišov), Reichsprotektorat Böhmen und Mähren
(Protektorát Čechy a Morava), země Moravskoslezská
Oberlandratsbezirk Iglau (obvod vrchního zemského rady Jihlava),
politische Bezirk Trebitsch (politický okres Třebíč)
- 1942 Budischau (Budišov), Reichsprotektorat Böhmen und Mähren
(Protektorát Čechy a Morava), země Moravská
Oberlandratsbezirk Iglau (obvod vrchního zemského rady Jihlava),
politische Bezirk Trebitsch (politický okres Třebíč)
- 1945 městys Budišov, Československá republika
Země moravskoslezská, politický okres Třebíč
1. 1. 1949 městys Budišov, Československá republika
kraj Jihlavský, okres Třebíč
17. 5. 1954 obec Budišov, Československá republika
kraj Jihlavský, okres Třebíč
- 1960 obec Budišov, Československá socialistická republika
Jihomoravský kraj, okres Třebíč
1. 1. 1969 obec Budišov, Československá socialistická republika,
Česká socialistická republika, Jihomoravský kraj, okres Třebíč
13. 3. 1990 obec Budišov, Československá socialistická republika, Česká republika
Jihomoravský kraj, okres Třebíč
29. 3. 1990 obec Budišov, Československá federativní republika, Česká republika
Jihomoravský kraj, okres Třebíč
23. 4. 1990 obec Budišov, Česká a Slovenská Federativní Republika, Česká republika
Jihomoravský kraj, okres Třebíč
1. 1. 1993 obec Budišov, Česká republika, Jihomoravský kraj, okres Třebíč
1. 1. 2000 obec Budišov, Česká republika, Jihlavský kraj, okres Třebíč
31. 5. 2001 obec Budišov, Česká republika, Vysočina (kraj), okres Třebíč
10. 10. 2006 městys Budišov, Česká republika, Vysočina (kraj), okres Třebíč
1. 8. 2011 městys Budišov, Česká republika, Kraj Vysočina, okres Třebíč

Ladislav Dokulil

Jazykový vokýnko

V (zatím) poslední dílu vokýnka se budeme zabývat rozšířenými omyly při používání spisovné češtiny, což by patřilo spíše do Jazykového okénka, ale vyskytuje se to i v obecné češtině.

Nejprve k předchozímu článku: Podle Ústavu pro jazyk český ČSAV (ÚJČ) je třeba v názvech obcí a měst psát s velkými písmeny jen samotné jméno obce, slovo obec, městys, město se má psát malým písmenem, a to i v případech, kdy se jedná o název právnické osoby, neboť podle zákona o obcích se název této osoby shoduje s názvem obce, takže vždy *městys Budišov*. Náš kraj se od 1. srpna 2011 nazývá *Kraj Vysočina*, tam je velké písmeno na místě, *vysočina* je pak lidově označení geomorfologického útvaru, spisovně je to *vrchovina*. A *Vysočinou* (s velkým V) lidově označíme právě jen naši *Českomoravskou vrchovinu*.

No, nemáme to na v kraji na Vysočině s názvem Kraj Vysočina lehké. Ale v takové *Odoleně Vodě* to mají ještě složitější. Protože to bývala voda jistého Odolena, skloňovalo se to donedávna *Odolena Vody*, *Odolena Vodou* apod. Dnes je podle ÚJČ správně *Odoleny Vody*, *Odolenou Vodou* apod.

Častou chybou pravopisu je *vyjímka*, správně má být *výjimka*. Někdy se zaměňuje slovo *protežovat* (zvýhodňovat někoho nebo něco na úkor jiných – franc. *protéger*, lat. *protegere* – a je to kupodivu příbuzné třeba s *protektorátem*) za *protěžovat*, což by mohlo být něco jako *provažovat* (olovníci), nebo se nám mohou protížit tašky velkým nákupem, ale většinou se jedná o gramatickou chybu. Také není někdy někomu jasný význam slov *excelentní* (výtečný) a *exkluzivní* (jedinečný). Občas můžeme vidět napsaný výraz *vodovodní řád*, který ovšem s jakýmkoliv vyznamenáním, či pořádkem, nebo dokonce s řeholním společenstvím nemá nic společného, správně je *vodovodní řad* (odvozený od výrazů řada, řadit a je kupodivu spřízněný s *hřadem*, na kterém se řadívaly slepice). Slyšel jsem i to, že se počasí *vyčasní*. To ale je nepochybně přefeknutí. Počasí se může *vyčasit*, že by se stalo *časnějším*, není možné, spíše se *časem* upraví. A víte, proč nemůže hrát zápas hráč, který byl v předchozím zápase *vykartovaný*? Také jsem v rozhlasu slyšel výraz „...trpí *nebezbariérovostí*...“ (bez komentáře).

Nezřídka se používají sousloví, které v obecné češtině projdou, ale ve spisovném projevu bychom se jim měli vyhnout – *to samé* znamená to samotné, nebo to jediné, ve významu *to stejné*, *totéž* (z angl. *the same*) se používá chybně. Z jazykových nonsensů možno uvést *nejoptimálnější* = nejlepší (optimální = nejlepší), *dětský pediatr* = dětský dětský lékař (pediatr = dětský lékař).

Z ranku úředního šimla je úplnou perverzí požadavek na čitelný podpis – buď se podepíšu a u většiny lidí nikdo (někdy ani sám signatář) nepozná, co je tam napsáno, nebo mohu napsat čitelně své jméno, ale například v bance mi to za podpis nevezmou.

U dalšího výrazu nevím, zda je to chyba, nebo je správný. Slyšel jsem, že někdo vypadá *velce*. Word mi to sice podtrhl, ale je to vůbec chyba? Hezký–hezce, křepký–křepce, mělký–mělce, velký–? Pro srovnání – vypadá *male*, to je bez podtrnutí...

Na závěr veškerého povídání o méně spisovném jazyku mateřském si všimneme úskalí a potenciálních zdrojů omylů při přejímání slov z angličtiny či přímo překladů toho jazyka:

Nejdříve, co z angličtiny nepochází – nepokoušejte se, prosím, o výklad signálu Morseovy abecedy *SOS* výrazy, jako „Save Our Souls“ nebo „Save Our Ships“ či jinými smyšlenkami. Signál tří teček, čárek a znovu teček autoři vybrali pro jejich snadnou zapamatovatelnost a výrazné znění v telegrafu, kde se vysílá jako jediné písmeno (...---...). Výklady signálu jako tři zkratk vznikly později. Rovněž výraz *mayday* nemá navozovat atmosféru příjemného květnového dne. Spíše naopak – výraz pro tíšňové volání pochází z francouzštiny (*m'aider, m'aidez* = pomoz), v angličtině psáno *mayday* a vyslovuje se *médé*, nikoliv *mejdej*. Ačkoliv herec Jiří Štěpnička jednou v rozhovoru přísahal, že měl v překladu k dabingu výkřiku pilota havarujícího letadla napsáno: *májový den, májový den!!!* Strojový překlad je holt blbec.

Ale k té angličtině – co dokáže automatický překlad, to jsem jednou četl na netu: Světoví atleti míří na své mistrovství v lyžování. Tato hovadina jistě vznikla překladem slova *athlete*, což znamená sportovce, nikoliv jen atleta, a použitím doslovného překladu (patrně za pomoci počítačového překladače) autora nepřilíš zběhlého v angličtině vznikli z lyžařů atleti. Také je třeba dát pozor na číslovku *billion*, která v angličtině znamená miliardu – a v překladu pak můžeme slyšet např. hlášku „bilióny lidí“. V Americe také *football* neznamená fotbal, jak ho známe, ale americký fotbal, který má bližší k ragby. Naše kopaná se tam nazývá *soccer*.

Tady jsme se dostali až k etymologii (výkladu vzniku slov), kterou se budeme zabývat již příště a zaměříme se hlavně na výklad vzniku místních názvů v našem okolí.

Pokud se bude někdo chtít zdokonalit ve spisovném jazyce, pak lze doporučit internetové stránky ÚJČ

<http://www.ujc.cas.cz>

nebo přímo Internetovou jazykovou příručku

<http://prirucka.ujc.cas.cz>

Pro opravdové zájemce o český jazyk existuje Český národní korpus

<http://ucnk.ff.cuni.cz>

Těm, kteří se zabývají jakýmkoliv rýmováním, lze doporučit stáhnout si zde retrogradní (abecedně seřazený odzadu slov) slovník (ověříte si například, že na slova srdce a slunce neexistuje mnoho relevantních rýmů – nevím, proč tam není unce):

<http://ucnk.ff.cuni.cz/retrograd10.php>

Češtině zdar!

Ladislav Dokulil

Ze života dnešních Beduinů v poušti

Mezi pastýřem a stádcem se rozvíjí téměř osobní vztah. Dny a dny strávené společně na pustých pastvinách, vzájemné sledování se, bez živé duše kolem. Pastýř tak nakonec zná každou ovci, ovce mezi tolika hlasy poznávají a rozlišují hlas pastýře, jenž s ovce často rozmlouvá.

SPORT

Kanonýr

Při nedělním vítězství fotbalistů FC Budišov-Nárameč 4:0 nad týmem FC Velké Meziříčí B dne 2. června diváci snad nejvíce aplaudovali brance, kterou vsítil Petr Urban. Asi 30 m od brány dostal přihrávku, zastavil si míč, napřáhl se a nevídanou bombou (podobná branka nebyla v Budišově vidět hodně let nazpátek) prostřelil brankáře, který byl přitom poměrně dost venku z branky.

Petr Urban

Petr Urban patří mezi tahouny a kanonýry mužstva. Především na základě jeho branek (za vydatné pomoci spoluhráčů) si budišovští fotbalisté připisují body do tabulky I. A třídy, v níž se v současné době nachází na pěkném 4. místě. Je příkladem pro mladé nastupující fotbalisty, z nichž se mnozí začínají „chytat“ v mužstvu dospělých a jsou příslibem a nadějí do budoucna. Na Petrovi Urbanovi je vidět, že ho fotbal baví a při hře myslí, a co je možná nejdůležitější, jeho hra přináší divákům radost – a o to ve fotbale jde především.

Klečící zleva: Kamil Průša, Matěj Starý, Matěj Sedláček, Jiří Hort, Karel Věžník,
Lukáš Kučera, David Kostelecký, Roman Šafařík

Stojící zleva: Josef Cabejšek, Radek Hort, Roman Hrádek, Petr Urban, Libor Švec,
Zbyněk Dvořák, Milan Holubář, Zdeněk Carda, Tomáš Langr

POČASÍ

Měsíční úhrn srážek

březen	49,8 mm
duben	27,7 mm
květen	109,9 mm

Doplnění

K dopisu p. Macháta v závěru minulého čísla zpravodaje dodáváme, že pan Kazda měl ještě čtvrtého syna Stanislava.

redakce

OBSAH

<i>Poslání</i>	1
ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE	2
Usnesení č. 17 z jednání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 13. 3. 2013	2
Usnesení č. 18 z jednání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 23. 4. 2013	3
Zámecká kaple v Budišově	4
K-centrum Noe ve vašem městě	7
Výstava drobného zvířectva	7
ZPRÁVY	8
Budeme se těšit	8
Den muzeí v Budišově	12
Farní den	13
Na – Bu – Ko	15
<i>Výkřik</i>	15
Klimatour 2013	16
Z HISTORIE	17
Z historie budišovské školy XVII	17
Jan Chyba, správce ze Slavkova	18
Dům č. p. 141 – Villa Vlasta	21
Do vily jsme chodívali o prázdninách...	25
Z Budišovské kroniky 1924	26
Lúrdská slavnost v Budišově	26
KZP – Hlasy venkova	33
Žně kolem roku 1960	34
Z historie Vladislavi	36
Z Budišovské kroniky 1932	39
<i>Fragment</i>	39
Z BUDIŠOVA A OKOLÍ	40
Základní škola Budišov	40
<i>První pomoc do škol</i>	40
<i>Černobílá Afrika</i>	40
<i>Den s J. A. Komenským</i>	41
<i>Den otevřených dveří</i>	41
<i>Kdo to tu zpívá?</i>	42
<i>Čistá Vysočina</i>	43
<i>Vyvěšování budek na školní zahradě</i>	43
<i>Sběr papíru</i>	44
<i>Den zdraví</i>	45
<i>Besídka ke Dni matek</i>	45
<i>Krajské kolo biologické olympiády</i>	46
<i>Dyslektická olympiáda</i>	46
<i>Soutěž mladých zdravotníků</i>	47
<i>Výlet do Bonga</i>	47
<i>Letní výcvikový kurz žáků 8. ročníku</i>	48
<i>Sběr léčivých bylin</i>	49

Budišovské africké tamtamy	49
Z věže budišovského kostela 4	49
Co je doma, to se počítá	54
Třetí korouhev	56
Z deníku V	58
<i>Anděl strážný</i>	59
<i>Velikonoční říkanka, která přišla poštou</i>	59
<i>Na hřbitově</i>	60
Okrsek č. 1 – Budišov	60
Překvapení SDH Budišov	61
Pověst z Hodova	62
Hasiči Valdíkov – od minulosti po současnost	64
Týden	69
Na trati	72
Rodný kraj	72
Jazykový vokýnko	75
<i>Ze života dnešních Beduínů v poušti</i>	76
SPORT	77
Kanonýr	77
POČASÍ	78
Doplnění	78